

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ.

ΕΤΟΣ Α.

EN BIENNHI, τῆ 1/13 Δεκεμβρίου 1889.

ΑΡΙΘ. 21.

Η ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ Η ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

(Κατὰ τὸν καθηγητὴν ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΝ ΒÜCHNER.)

χρήσις τοῦ πυρός, τοῦ πολυτίμου τούτου ἀγαθοῦ, πρὸς πάντα σκοπὸν τοῦ ἡμερησίου ἡμῶν βίου, ἀπέβη εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς νεωτέρας ἐποχῆς τόσῳ συνήθη καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἐπιβαλλομένη, ὥστε ἀδυνατοῦμεν νὰ μετενεχθῶμεν κατὰ διάνοιαν εἰς ἐποχὰς ἢ περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ χρήσις τοῦ πυρός ὑπῆρχεν ἀγνωστος εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ παραγωγή καὶ ἡ χρήσις τοῦ πυρός ἐν τῇ ἀρχαίῳ καταστάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐφευρέθη ἀναλόγως ὀψιαιτάτα, ἀφοῦ προηγῆθη μακρὰ ἄπυρος ἐποχή, καὶ τὴν τέχνην ταύτην δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς μίαν ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων καὶ ἐδεργεταικωτάτων τοῦ ἀνθρώπου ἐφευρέσεων καὶ τρόπων τινὰ ὡς τὴν βᾶσιν τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὴν σπουδαιότητα ταύτην ἀνεγνώρισεν, ἄλλως τε, ὁ ἄνθρωπος πρωίμως, καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἀρχαίοις πεπολιτισμένοις λαοῖς ἀπαντῶμεν ἔχνη λατρείας τοῦ πυρός, πρὸς τὰς παραδόσεις περὶ τῆς ἀπύρου ἐποχῆς καὶ τοὺς μύθους περὶ τοῦ πρώτου ἐφευρέτου τοῦ πυρός ἢ περὶ ἐκείνου, ὅστις κατεβίβασε τὸ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ὡς τι θεῖον καὶ ὑπέργειον. Ὁ γνωστότερος περὶ τούτου μῦθος εἶναι ὁ τοῦ Προμηθέως, ὅστις ἐντὸς συριγγίου καλάμου μετέδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κλαπὲν πῦρ, τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ τῶν θεῶν Ζεὺς ἀπεστέρει αὐτοὺς τιμωρῶν δι' ἀπάτην ἐν θυσίᾳ τινί. Διὰ τὴν ἀνοσιουργίαν ταύτην τοῦ Προμηθέως ὁ Ζεὺς ἐξεδικήθη διὰ τῆς γνωστῆς σκληρᾶς ποινῆς. Ἐκ τοῦ μύθου τούτου γίνεται καταφανὴς ἡ σπουδαιότης, ἣν οἱ Ἕλληνες ἀπέδιδον εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ πυρός.

Ἄλλως τε, ὁ μῦθος τοῦ Προμηθέως ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν ἢ ἐκ τινος μύθου τῶν Βεδῶν, σχέσιν ἔχοντος πρὸς τὴν μέθοδον τῶν Ἰνδιῶν Βραχμάνων ἢ Ἱερέων τῆς παραγωγῆς τοῦ λεγομένου ἱεροῦ πυρός. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον μετεχειρίζοντο βάκτρον ἐκ ξύλου καλούμενον *Mátha* ἢ *Πραμαθά*. *Πραμαθά* οὗτος δὲ ὀνομάζεται ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Βεδῶν ἐκεῖνος, ὅστις ἐξάγει ἐκ τοῦ βάκτρον τὸ πῦρ. Τὸ πύραπτρον εἶχε περὶ τὴν ἄνω ἄκρην διὰ καννάβου καὶ βοείων τριχῶν περιτετυλιγμένον σχοινίον,

τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁποίου ἐστρέφετο ταχέως, ὅτε μὲν δεξιᾷ, ὅτε δὲ ἀριστερᾷ ἐντὸς μικρᾶς ξυλίνης μηχανῆς, συνισταμένης ἐκ δύο ἐπικειμένων καὶ εἰς τὰ ἄκρα κεκρυτωμένων ῥάβδων καὶ καλουμένης *Σβαστίκα*. Ὁ κατασκευαστὴς αὐτῆς ἐκαλεῖτο *Σβάστρι* ἢ θεῖος λεπτοργός. Διὰ τῆς προστριβῆς ἢ περιστροφῆς τοῦ βάκτρον ἐπὶ τῆς

βάσεώς του παρήχθη εἴτα ὁ γνωστός θεὸς τοῦ πυρός *Agni*, οὗτινος τὸ σανσκριτικὸν ὄνομα ἀνευρίσκομεν ἐν τῷ Λατινικῷ *Ignis* (πῦρ) καὶ ὅστις παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ ἅπασιν τοῖς ἀρειανοῖς λαοῖς ἀπῆλανε πολλῆς λατρείας· τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του σημαίνει ἐν τῇ σανσκριτικῇ γλώσσῃ, κινήτων βάκτρον, τὸ τῆς μήτρως του, ἀκίνητον βράκτρον· πρὸς τιμὴν τοῦ *Agni*, τοῦτο μὲν διὰ λόγους θρησκευτικούς, τοῦτο δὲ διὰ πρακτικούς σκοποὺς διετηρεῖτο ἐν τοῖς ναοῖς διαρκῶς πῦρ· τὸ διαρκὲς πῦρ ἐν τοῖς ναοῖς τῶν καθολικῶν εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας ταύτης λατρείας τοῦ πυρός πρὸς ταῖς πλείσταις ἄλλαις τελεταῖς τοῦ καθολικοῦ δόγματος, αἵτινες προῆλθον ἐκ τῆς λατρείας τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πυρός τῶν ἀρχαίων. Τὰ ἄσημα ταῦ *Ρέγα-Βέδα*, Ἰνδικοῦ ἔπους, τὸ ὁποῖον εἶναι ἴσως κατὰ χιλιάδας ἐτῶν ἀρχαιότερον τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν, ἐκθειάζουσι διὰ μεγαλοπρεπῶν στίχων τὸν θεὸν *Agni* ὡς ἐξῆς: „τῇ ἀληθείᾳ οὐδεὶς θεός, οὐδεὶς θνητὸς ὑπερβαίνει τὴν δύ-

ναμίν σου· σὺ ὅστις εἶσαι παντοδύναμος κτλ.“

Καὶ σήμερον ἔτι ὁ περιγραφὴς τρόπος τῆς παραγωγῆς πυρός εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Βραχμάνοις πρὸς ἀνάφλεξιν τοῦ ἱεροῦ πυρός τῶν φλογῶν τῆς θυσίας, τὸ ὁποῖον θεωροῦσιν ὡς ἀνώτερον καὶ καλλίτερον τοῦ συνήθους πυρός. Ἡ λατρεία τοῦ πυρός ἀνεπτύχθη κατ' ἐξοχὴν, ὡς γνωστόν, παρὰ τοῖς Ἰρανίοις ἢ Πέρσαις, οἵτινες ἐθεώρουν τὸ πῦρ ὡς καθαρτικὸν στοιχεῖον καὶ ὡς σκέπη ἐν πολέμῳ κατὰ τῶν κακῶν δαιμόνων τοῦ σκότους. Ἐκ τούτου ἀνεπτύχθη ἡ λατρεία τῶν *Μεθράς*, ἧτις ἐξ Ἀσίας εἰς Εὐρώπην καὶ μετὰ τῶν ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων μέχρι τῶν ὑπὸ τῶν ῥωμαίων κατεχομένων χωρῶν τῆς Γερμανίας μετηγέθη καὶ ἐξηπλώθη, καὶ ἐκ τῆς ὁποίας εἴτα

ΝΑΤΑΛΙΑ,
πρώην Βασίλισσα τῆς Σερβίας.

ἀνεπτύχθη παρά τοις σημητικαῖς λαοῖς (Φοίνεσι, Καρχηδονίοις, Ἀσσυριοῖς, Χαλδαίοις κτλ.) ἡ γνωστὴ τοῦ Μολόχ λατρεία μετὰ τῶν φρικτῶν ἀνθρωπίνων θυσιῶν, ὅπως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρήχθησαν αἱ θυσίαι τῶν ἀρχαίων μετὰ τῶν γνωστῶν ὀλοκαυτωμάτων, τὸ πρῶτον τῆ πυρὶ ἀναμφιβόλως προσερχθέντων. Πανταχοῦ ἀπαντῶμεν τὴν λατρείαν τοῦ πυρὸς συνδεδεμένην πρὸς τὸν κληρον, ἐπειδὴ τὸ πῦρ θεωρεῖται ὡς ἱερὸν τι καὶ θεῖον καὶ οἱ παράγοντες καὶ διατηροῦντες αὐτὸ ὡς ἔξοχα πρόσωπα, εἰς σχέσιν πρὸς τὸν οὐρανὸν διατελοῦντα. Λείψανα τῶν τελετῶν τούτων διεσώθησαν μέχρι σήμερον παρά τοῖς ἀμαθῆσιν ἀγροτικοῖς λαοῖς, ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ παραδείγματι, ἐνθα ἀνάπτονται αἱ λεγόμεναι πυραὶ τῆς ἀνάγκης πρὸς προστασίαν κατὰ ἀσθενειῶν, ἐπιδημιῶν ζῴων, γοιτειῶν κλπ. καὶ διέρχονται δι' αὐτῶν τὰ ἀσθενή ζῶα. Καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δὲν ἐξαρκεῖ τὸ ἀμυσταγγίγγτον πῦρ καὶ δι' ἰδιαίτερας τινας προστριβῆς φρονούσιν ὅτι περιποιεῖται οὕτως εἰς αὐτὸ μαγικὴ τις δύναμις.

Ταῦτα θὰ ἤρχον ἤδη νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι τὸ πῦρ δὲν ἦτο ἀνέκαθεν γνωστὸν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὅτι ἡ ἐφεύρεσις αὐτοῦ ὡς μέγα καὶ σπουδαῖον γεγονός ἐθεωρήθη ὑπ' αὐτῶν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐρευνηθῆν ἐπὶ τῆς λαλιᾶς, ἧτις κατὰ τὸν Αἰζαρον Geiger ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἔναρθρος φωνή, τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο μέσον τῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνθρωπίνου φρονήσεως, πολὺ ἀρχαιότερα εἶναι τῆς χρήσεως τοῦ πυρὸς καὶ παντὸς οἰουδῆποτε ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευασθέντος ἐργαλείου, οὕτως ὥστε ἡ ἐφεύρεσις τοῦ πυρὸς ἐγένετο ἀναλόγως βραδύτερον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἐν ταῖς περιγραφαῖς δὲ ἀρχαίων περιηγητῶν μνεῖται τῆς ὑπάρξεως λαῶν ἀγνωστών τὸ πῦρ, καίτοι τὴν ἀκριβῆσαν τῶν περιγραφῶν τούτων διάφοροι ἐθνογράφοι ἀμφισβητοῦσιν. Οὕτω λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τῆς Μαριάννης καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ κατὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Εὐρωπαίων, οἵτινες ἔκαισαν τὰς καλύβρας αὐτῶν, κατεπλήγησαν ἐκ τρόμου ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ ἀγνωστοῦ αὐτοῖς πυρὸς ἐκλαβόντες αὐτὸ ὡς ἄγιον ὄρειοιδὲς ξύλα καταβιβρώσκον θηρίον.

Παρατηρήσεις τοιαῦτα ἐγένοντο, ἄλλως τε, καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, καθόσον καὶ ὁ Διόδωρος καὶ ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Πανσανίας καὶ ὁ Πλούταρχος, καὶ ἄλλοι ἀναφέρουσι λαοὺς ἀγνωστούς τὸ πῦρ. Ὁ Πομπόνιος Μέλας ὁμιλεῖ περὶ ἀπίρων λαῶν ἐν Αἰθιοπία, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ περιπτωθῶσι τὸ πῦρ, τὸ ὅποιον ἤγαψε κατὰ τὸν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν πλοῦν αὐτοῦ ὁ Εὐδοξος.

Ἔνιοι τῶν σοφῶν φρονούσιν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἄπυρος ἐποχὴ, ἐπειδὴ παρήγον τοῦτο φυσικὰ τινα συμβάντα, οἷον ἐκρήξεις πυριπνῶν ὀρέων, ἢ πυρκαϊαὶ δασῶν προεξηγηθεῖσαι ὑπὸ κεραυνῶν, ἢ καίουσαι πηγαὶ ἐλαίων, ὅπως π. χ. αἱ τοῦ Βακοῦ παρά τὴν Κασπίαν Θάλασσαν, πρὸς ἅς καὶ ἀπένεμον θεῖαι τὸ πᾶσι λατρείαν, καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ ἄνθρωποι πρῶτως ἐγνώρισαν τὸ πῦρ καὶ τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ. Οἱ τοιοῦτοι λησιμονοῦσι τὴν ἄπειρον διαφοράν μεταξὺ τῆς τότε καὶ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ἐὰν ἡμεῖς σήμερον ἠγνωσθῶμεν τὸ μέσον τῆς κατασκευῆς πυρὸς δὲν θὰ ἐδισταζόμεν νὰ δράξωμεν αὐτοῦ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν, ἀλλ' εἰς τὸν δευτερευόμενον ἄγιον τῶν ἀρχαίων χρόνων τοιαῦτα τῆς φύσεως γεγονότα ἐνέπνεον φόβον καὶ τρόμον. Παρ' αὐτῶν δὲν προσεδόκα ὄφελος, τούναντιὸν βλάβην, καὶ ἀντὶ νὰ τὰ πλησιάζῃ τὰ ἀπέφευγε. Ἄλλως τε τὰ φαινόμενα ταῦτα ἦσαν τυχαῖα καὶ μερικά, ὅπου δὲ συνέβαινον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δώσωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν τέχνην τῆς παραγωγῆς πυρὸς. Ἡ τέχνη αὕτη — ὅσον καὶ ἂν ἠπλοποιήθη σήμερον — θὰ παρέσχε κατ' ἀρχὰς τὰς μεγίστας δυσχερείας. Ἐν τοῖς σχολαίοις ἐδιδάχθημεν ὅτι οἱ ἄγριοι ἀνάπτονται πῦρ διὰ τῆς προστριβῆς δύο τεμαχίων ξύλου, ἀλλ' αἱ παιδικαὶ ἡμῶν ἀπόπειραι πρὸς παραγωγὴν πυρὸς διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ἐπετύγχανον. Καὶ τῷ ὄντι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι εὐκόλον, ἀπαυτοῦνται οὐ μόνον ἐλαφρὰ καὶ ξηρὰ ξύλα, ἀλλὰ καὶ ποιά τις δεξιότης, τοῦτο γίνεται δὴλον καὶ ἐκ τῶν ὀδηγῶν τῶν ἀρχαίων Σινῶν (ἐν τῷ Β'. μέρει τοῦ Ἐγν-Φίου) ἐνθα δι' ἐκάστην ἐποχὴν

ἡ χρῆσις ἰδιαίτερον εἶδους ξύλου ὀρίζεται. Ὁ Δαρβίνος διγίγεται ὅτι ἐν Ταϊτή, τὸ λίαν ἐλαφρὸν ξύλον τοῦ Hibiscus tiliaceus μεταχειρίζονται, καὶ ὅτι αὐτὸς οὐδαμῶς ἢ μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατάρθωσι νὰ παραγάγῃ πῦρ. Καὶ ἄλλοι ὡσαύτως περιγίγεται ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ εὐρωπαῖοι ἀδυνατοῦσι νὰ παραγάγῃσι πῦρ κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἰθαγενῶν. Ἄλλως τε ὁ τρόπος δὲν ἐγκτεῖται ἀπλῶς εἰς τὴν πρὸς ἄλληλα προστριβὴν δύο ξύλων, ἀλλὰ μάλλον ἐν τῇ ταχείᾳ καὶ κατὰ πολλὰς διευθύνσεις κινήσει ξυλίνης βράβδου ἐν τῷ αὐλακι ἐρηθῶ ξύλου ἐπὶ ἐδάφους κειμένου, τοῦθ' ὅπερ θεωρεῖται καὶ ὁ ἀρχαιότερος καὶ ἀπλοῦστερος τρόπος. Περιπλοκώτερος, ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ ἀποτελεσματικώτερος τρόπος πρὸς ἄναμμα τοῦ πυρὸς ὑπάρχει ὁ διὰ τοῦ τροπάνου, ὅστις ὑπὸ διαφόρους μορφὰς σχεδὸν ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἦτο διαδεδομένος, καὶ τὴν σήμερον ἔτι παρὰ διαφόροις ἀγρίοις λαοῖς τῆς Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίας διατελεῖ ἐν χρήσει. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ, ἐν Ἑλβετίᾳ, ὡς λέγουσι, μεταχειρίζονται αὐτὸ οἱ παῖδες ὡς παίγιον. Ὁ μηχανισμὸς αὐτοῦ ἐγκτεῖται ἐν τῇ ταχείᾳ περιστροφῇ ἀκιδωτῆς βράβδου ἐν τῷ κοιλώματι ξυλίνου βάρθρου, περιστροφῇ ἧτις δέον νὰ ἐξακολουθῇ μέχρις οὗ ἡ βράβδος ἢ αἱ περὶ αὐτὴν συνηθροισμένα εὐφλεκτοὶ ὕλα ἀναφλεχθῶσιν, ἐν ἄλλαις λέξεσι προσόμοιον παρασκευάσμα τῷ Ἰνδικῷ Σβαστίκῃ.

Ἄλλως τε παρὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ σημασίαν τὸ πῦρ δὲν εἶχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀνθρώποις τὴν σπουδαιότητα ἐκείνην, ἣν κέκτηται δι' ἡμᾶς καὶ τὰς σημερινὰς περιστάσεις. Ὁ ἄνθρωπος τῆς τρίτης γεωλογικῆς περιόδου (ἐὰν οὗτος, ὅπως πιθανόν, ὑπῆρξε) καὶ ὁ λεγόμενος „ποτάμιος ἄνθρωπος“ τῆς τετάρτης περιόδου ἀπῆλθε θερμοῦ καὶ εὐσταθοῦς κλίματος οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς θερμάνσεως δεόμενος ἐκτός κατὰ τὰς ψυχρὰς νύκτας, καθ' ἅς, ὅπως καὶ οἱ σημερινοὶ ἄγριοι, ἐκτῆνον περὶ πυρᾶς ἐν ὑπαίθρῳ· ἔτι ὀλιγώτερον ἐδεῖτο τοῦ πυρὸς ὁ ἄνθρωπος τῶν σπηλαίων, διότι ὡς ἐκ τῆς πυκνῆς συγκοιτικῆς ἐν κλειστοῖς τόποις ἠσθάνετο τὸ ἐξωτερικὸν ψῦχος τόσο ὅσφ καὶ οἱ Ἑσκιμῶοι τῆς σήμερον, ἦτο δὲ ὀμορφῶς ἐπειδὴ ἐστερεῖτο τῶν καταλλήλων ἀγγείων πρὸς ἐψῆσιν τῶν φαγιῶν του, ἢ δὲ διὰ πεπουρακωμένων λίθων ὄπτηρις, ἧτις καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχει ἐν χρήσει παρὰ ταῖς φυλαῖς τῆς βορείου Ἀμερικῆς, αἵτινες περικαλύπτουσι τὰ τευχώματα λάκκου ἐν τῇ γῇ διὰ δερμάτων θηρίων καὶ προσπαθοῦσι νὰ θερμάνωσιν τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ ἕως οὗ κοχλάσῃ διὰ τῶν ῥιπτομένων ἐν αὐτῷ πεπουρακωμένων λίθων, εἶναι ἐφεύρεσις μεταγενεστέρων χρόνων. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς βράσεως, ἧτις εἶναι δυνατὴ καὶ ἐν κανίστροις ἐξ ἰτέας, ἢ ἀγγείων ἐκ ξύλου, δέρματος, φλοιοῦ δένδρων, λίθου κλπ. ὑπῆρξε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἀρχαιότερα καὶ γενικωτέρα, ἕως οὗ πολὺ βραδύτερον ἢ ἀγγειοπλαστικὴ τέχνη κατάρθωσε νὰ προμηθεύῃ κατάλληλα ἀγγεῖα ὧν χρῆσις γίνεται πρὸς ἐψῆσιν.

Ἡ σπουδαιότης τοῦ πυρὸς ὡς πρὸς τὴν οἰκιακὴν τοῦ ἀνθρώπου χρῆσιν ἠξήθησεν ἀπὸ τῆς λεγομένης νεολιθικῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ γεωργία ἤρξατο προμηθεύουσα τὴν ἀναγκαίαν ὕλην πρὸς κατασκευὴν τῆς σπουδαιότερας τοῦ ἀνθρώπου τροφῆς, τοῦ ἄρτου, περὶ οὗ ὁ ἄνθρωπος τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς οὐδεμίαν γνῶσιν εἶχεν. Ὑπὸ τὰ λείψανα τῶν ἐπὶ πασσάλων οἰκοδομῶν ἀνευρέθησαν δοκίμια ἄρτοποιίας, ἦσαν δὲ μικρὰ στρογγύλα 4 μέχρι 5 δακτύλων μήκους καὶ ἐνὸς μέχρις ἐνὸς καὶ ἡμίσεως δακτύλου πάχους πέμματα, ἅτινα κατασκευάζοντο ἐξ ὀμῶν κόκκων σίτου διατεθρομμένων ἢ συντετριμμένων ἐντὸς λίθων καὶ ἐψῆνοντο μεταξὺ πεπουρακωμένων λίθων. Τὸ πῦρ παρείχεν ὡσαύτως μεγάλην ὠφέλειαν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρησιμεῖον ὡς σπουδαῖον βοήθημα εἰς τὸ κοιλῆναι τὰ λεγόμενα μονόξυλα, δι' ὧν ἐπλοῦζοντο ἐπὶ τοῦ περιουχομένου αὐτοῦ ὕδατος. Ἄλλως τε πολλὰ καὶ διάφορα εὐρήματα ἀποδεικνύουσιν ὅτι αἱ μονόξυλα ταῦτα, τὰ ὅποια καὶ παρὰ τοῖς σημερινοῖς ἀγρίοις εἶναι ἐν χρήσει, καὶ παρὰ τοῦ παλαιολιθικοῦ ποταμίου ἀνθρώπου κατασκευάζοντο ἤδη.

Ἐκ τῶν προειρημένων ἐξάγεται ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ πυρὸς καὶ ἡ τέχνη τῆς παραγωγῆς καὶ χρήσεως αὐτοῦ δὲν ἦτο ἔμφυτον κτῆμα

τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀνίκει εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἀναντιρρήτως πολὺ ἀρχαία ἢ πρῶτος, ἐπειδὴ ἐπὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους, σχεδὸν πανταχοῦ ἐνθα ἀπαντῶνται θετικά ἔχνη τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, ἀνεκαλύφθησαν ἐπίσης ἀσφαλῆ ἔχνη τοῦ πυρὸς, ἧτοι ἐσχάρα ἐξ ἐπιπέδων λίθων, ἄνθρακες, τέφρα, ἡμίκαυστα ὄστᾶ, ὑπὸ τοῦ καπνοῦ ἡμαυρωμένα τεμάχια κεράμιον κλπ.

Πρὸς τὴν παράδοξον ταύτην περίπτωσιν, σχέσιν ἔχει σπουδαῖαν συμπεράσματι περὶ τῆς γνωματεύσεως ἐπὶ τοῦ πολλαχῶς ἐλεγχθέντος ζητήματος τῆς ἡλικίας δηλονότι τοῦ ἀνθρώπου γένους, διότι ἐὰν ἡ ἐφεύρεσις τοῦ πυρὸς εἶναι τόσο ἀρχαία, καὶ ἐὰν μολαταῦτα, ὅπως ἐρρέθη, κατὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης ἐπὶ τῆς γλώσσης, πρέπει νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι ἡ γένεσις τῶν γλωσσῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρχαιότερα καὶ ἐν τούτῳ ἀρχαιότερα παντὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐπινοηθέντος ἐργαλείου, ἐὰν πρὸς δεξ, ἐπίσης ἐκ γλωσσικῶν λόγων, δὲν ἐπιτρέπεται οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ γένεσις ἢ διακλάδωσις τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων κλάσεων ἢ εἰδῶν, τῶν λευκῶν, μαύρων, κίτρινων, φαίων, κτλ. ἀνθρώπων ἐκ τοῦ ἀρχαίου γένους, δέον νὰ ἦ ἀρχαιότερα τοῦ προφορικοῦ λόγου οὕτως ὥστε ὁ ἄλλος καὶ ἄλογος καὶ πρὸς τὸ ζῶον προσεγγίζων πρῶτος ἄνθρωπος εἰς διαφόρους ἀνθρωπίνους φυλάς διηρέθη, τῶν ὁποίων τὰ λείψανα ἢ τοὺς ἀπογόνους βλέπομεν πρὸ ἡμῶν, ταῦτα πάντα προάγουσιν

Ἡ ΨΗΦΙΔΟΓΡΑΦΙΑ ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Β'.

Δυσκόλον εἶνε νὰ συλλάβῃ ἰδέαν περὶ τῆς θέσεως, ἣν κατεῖχεν ἡ ψηφιδογραφία ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ μεσαιῶνος, ὅστις δὲν ἐθαύμασεν ἐν ἐνὶ τῶν μεγάλων τῆς Ἰταλίας ἢ τῆς Ἀνατολῆς ναῶν, ἐν τῷ Ἁγίῳ Μάρκῳ τῆς Βενετίας, ἐν τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ τὴν θαψίλειαν τῶν πολιτῶν μαρμάρων καὶ τῶν ποικιλοχρόων ἐκ μιλτοῦ κοσμημάτων, ἅτινα σπινθηροβολοῦσιν ἐπὶ τῆς προσόψεως, κατακοσμοῦσι τὰς στοάς, τὰς πλευρὰς τοῦ ναοῦ, τὸ βῆμα, τοὺς ἄρτοφύριον, τὸν ἐπισκοπικὸν ἢ τὸν παπικὸν θρόνον καὶ τὴν λάμπην αὐτῶν ἐκπέμπουσι μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν λυγγοστατῶν. Ἀπὸ τοῦ Δ' μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ἀπὸ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ μέχρι τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως ἣν προκάλεσεν ἐν ταῖς τέχνησι ὁ ἐκ Πίζης Νικόλαος, ὁ ἐπανευρὼν τὴν ἰδιόχουσαν εἰς τὰ πλάσματα τῆς ἀρχαϊότητος καλλονὴν τῶν τύπων, καὶ ὁ Γκιώττος, ὁ ἐπαναγαγὼν ἐν τιμῇ τὴν λατρείαν τῆς φύσεως, ἐν τῇ ψηφιδογραφίᾳ ἀναζητητέον τὴν ἀκριβεστέραν καὶ ἁρμονικωτέραν ἔκφρασιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τὸν λαμπρότατον τῆς διανοίας καὶ τῆς καλαισθησίας αὐτῶν τύπον. Εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς τῶν παραστάσεων αὐτῆς σελίδας ἐρμηνεύονται ἐκ περιτροπῆς ἐν τε Νότῳ καὶ Βορρᾷ, ἐν Μιλάνῳ καὶ Βενετίᾳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἱερουσαλήμ, ἐν Ρώμῃ καὶ Ραβέννα, ἐν Καπύῃ, ἐν Σαλέρνῳ καὶ ἐν Παλέρμῳ ἢ βαθεῖα τῶν λαῶν εὐσέβεια, οἱ ἀγιῶνες, αἱ κατακτήσεις, οἱ πόθοι τῶν αἰῶνων τούτων οἵτινες πλέον ἢ ἅπαξ ὑπὸ τοῦ ἀκότου κατακλύσθησαν, ἀλλ' ἡ ἐπιρροὴ τῶν ὁπίων ἐπὶ τὴν γένεσιν τοῦ νεωτέρου κόσμου ὑπῆρξεν ἰκανῶς σπουδαία, ὥστε σπουδαίως ν' ἀπασχολῆ τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Κατὰ παράδοξον ἐπὶ πολὺ πιστευομένην διὰ ψηφιδῶν εἶχεν ἐκτελεσθῆ ἡ θαυματουργὸς τοῦ Χριστοῦ εἰκὼν, ἡ ἐμφανισθεῖσα ἐν τῇ ἀψίδι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Λατερανοῦ, ὅτε ὁ σεπτὸς οὗτος ναὸς ἀπικροθῆ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἰς τὴν λατρείαν τοῦ νέου θεοῦ. Διὰ τοῦ μωσαϊκοῦ ὁ Πάπας Σέξτος ὁ Γ' ἠθέλησε νὰ ἐπικυρώσῃ μετὰ τὴν καταδίκην τῶν νεστοριανῶν τὰ ὑπὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου ἀνακηρυχθέντα δόγματα· δι' αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ εἰς τὰ ἔμματα τοῦ εὐλαβοῦς αὐτοῦ ποιμνίου τὴν ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, ἣν θαυμάζομεν ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ

ἡμᾶς εἰς τὴν σέψιν τῆς παραδοχῆς τοῦ ἀπιθάνου τῆς μεγάλης ἡλικίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς μακρᾶς διαρκείας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς ἀξιοπύτους παραδόσεις τῆς λεγομένης προϊστορικῆς ἐποχῆς. Ἐὰν ἡμεῖς σήμερον κάτοχοι ὄλων τῶν ἐξαισίων βοθητικῶν μέσων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς κυριαρχίας τῶν στοιχείων τῆς φύσεως προσβλέψωμεν εἰς τοὺς ἀπομακρυσμένους ἐκείνους καὶ σκοτεινοὺς χρόνους, καθ' οὓς οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὅπως λέγει ὁ Ὅρατιος, ἐμόχθουν μετὰ τοὺς ὄνυχας καὶ τὰς πυγμᾶς τῶν διὰ μίαν καλύβην, ἢ ἐν ἄσυχον, ὀφείλομεν ἄφ' ἐνὸς ἐν ἐπαιρώμεθα, καὶ δικαίως, ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὅποια οὕτως προῦντος τοῦ χρόνου καὶ διὰ τῶν ἀπειραρίθμων γενεῶν τῇ ἀρωγῇ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου ὡς καὶ τῆς τελειοποιουμένης φρονήσεως πρὸς τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτοῦ εὐμάρειαν προσεπορίσατο, ἐνῶ ἄφ' ἑτέρου ἢ συναίσθησις τῆς ἀποτελεσματικῆς ταύτης προόδου διὰ μέσου χυλιδῶν ἐτῶν ἐκ τῶν ταπεινοτάτων ἀρχῶν δέον νὰ ὑπεκκινή ἐν ἡμῖν τὴν προθυμίαν καὶ τὸ θάρρος πάντοτε πρὸς ἐπιτεῦξιν ἀνωτέρων σκοπῶν. Ἐκ τῶν τοιούτων ἐρευνηθῶν καρποῦμεθα τὸ ἀσθημα τῆς ὑπερηφανείας αἰ καὶ τῆς μετριοφροσύνης ταυτοχρόνως, τῆς ὑπερφανεῖας διὰ τὰ διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας καὶ τῶν μόχθων ἐπιτευχθέντα, τῆς μετριοφροσύνης ἀπέναντι τῆς οἰήσεως καὶ ὑπερημῆσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, ἧτις προσπαθεῖ νὰ θέσῃ αὐτὸ ἐκτός τῆς φύσεως ὡς πάντῃ διάφορον αὐτῆς.

ἐν Ρώμῃ ναοῦ τοῦ Λιβερίου. Ὁ Θεοδώριχος διὰ τούτου ἐξεκονίσαστο τὴν ἀνάμνησιν τῶν θριάμβων αὐτοῦ, διατάξας μεταξὺ ἄλλων καὶ νὰ παραστήσωσιν αὐτόν, τὴν λόγχην ἐν τῇ μιᾷ κρατοῦντα χερὶ καὶ ἐν τῇ ἑτέρα τὴν ἀσπίδα, ἐν μέσῳ τῶν συμβολικῶν παραστάσεων τῆς Ρώμης, ἧτις νέαν ὄφειλαν αὐτῷ δοῦναι, καὶ τῆς Ραβέννας, ἧτις τεταπεινωμένη καὶ ἱκετεύουσα προῦχόμεν πρὸς τὸν νικητὴν τὸν ἔλεον αὐτοῦ ἐξαιτουμένη. Καὶ βραδύτερον, μετὰ τὴν ἐφήμερον τῶν Γότθων δεσποτείαν, τῇ ψηφιδογραφίᾳ ἔλαχεν ἡ τιμὴ νὰ μεταβιβασθῇ ἡμῖν τὰς εἰκόνας τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Θεοδώρας καὶ τῶν αὐλικῶν αὐτῶν, τὰς ἀπαραιμίλους εἰκόνας τῶν ναῶν τῆς Ραβέννας. Λομβαρδοί, Φράγκοι, Νορμανδοὶ ἐποίησαντο ἐκ περιτροπῆς χρῆσιν αὐτῆς κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας· περιώνυμοι ἐπὶ πολὺ ὑπῆρξαν αἱ συνθέσεις, δι' ὧν ὁ Λουιτπράνδος ἐκόσμησε τὸν ναὸν τῆς Ὠλόνας. Ἡ πλατεῖα τοῦ Λατερανοῦ διατηρεῖ ἔτι τὴν ἀνάμνησιν τῆς στέψεως Καρόλου τοῦ Μεγάλου, οὐδαμῶς δὲ ἡ κυριαρχία Ροβέρτου τοῦ Γουσκάρδου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ κατέλιπε μνημεῖα τόσο λαμπρὰ ὅσον αἱ ψηφιδογραφίαι τοῦ Παλέρμου, τοῦ Μοντερᾶλ καὶ τοῦ Σαλέρνου.

Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τοῦ χαρακτήρος ἐξεταζομένη ἡ ψηφιδογραφία, διατηρεῖ εἴπερ τις καὶ ἄλλος τῆς καλλιτεχνίας κλάδος τὰς κλασικὰς παραδόσεις καὶ εἰς ὕψιστον ἐξικνεῖται τελειότητος σημείον. Ἐνῶ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ ἐπὶ μαρμάρου ζωγραφικὴ ἀναζωγονεῖται καὶ παρασκευάζεται εἰς νέαν πτῆσιν, ἡ γλυπτικὴ τέχνη κατ' ὄνομα μόνον ὑφίστατο ἔτι. Ἐξετάζων τις τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ρώμης ἀνάγλυφα τῆς ἀψίδος τοῦ Σεπτιμίου Σευήρου, νομίζει ὅτι ἀδύνατον μεῖζων νὰ ἐπέβη τῆς τέχνης ταύτης κατάπτωσις, καὶ ἐν τούτοις, παραβῆλλον αὐτὰ πρὸς τὰ τῆς ἀψίδος τοῦ Κωνσταντίνου, εὐρίσκει τὴν χωρίζουσαν αὐτὰ ἄβυσσον τῆς διαφορᾶς οὐχ ἥττον βαθεῖαν ἢ ὅση ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἀψίδος τοῦ Σευήρου καὶ τῶν τοῦ Τραϊανοῦ καὶ Τίτου. Οἱ γλύπται τῶν χριστιανικῶν σαρκοφάγων, οἱ πλείστοι τῶν ὁπίων ἀνῆκουσιν εἰς τὸν Δ' καὶ Ε' αἰῶνα, δὲν ἴσχυραν ν' ἀναστῆλωσι τὸ κατακλύσαν τότε τὴν τέχνην ῥέυμα τῆς βαρβαρότητος. Μάτηρ ἀντετάχθη ὅτι τὰ ἔργα αὐτῶν κατασκευάζον ἐκ τῶν προτέρων πολυάριθμα θεωροῦντες ταῦτα ὡς βιομηχανικὰ μάλλον προϊόντα ἢ ὡς ἔργα τῆς καλλιτεχνίας. Οὐδεὶς τῶν παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς σαρκοφάγων, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους γενομένων, δεκνύει τόσο κακορρήθιμος ὄγκος,

μορφάς τόσο κακοσχήμους και τόσο μεγάλην των ανατομικών και των της φιλοκαλίας νόμων ἄνοιαν. Ἀπαιτεῖται ἐκτάκτως καλὴ θέλησις, ἢ ἀνακαλύψῃ τις ἐνιαχοῦ τὸ ἄκρον ὑφάσματος ἐπιτυχῶς προσηρμοσμένον, φυσικὴν τινα στάσιν, λείψανόν τι φιλοκαλίας και ποιήσεως, ὑστάτην ἀντανάκλασιν τῶν ἀριστοτεχνημάτων, ὧν ἄχρι τοῦ νῦν ἔβριθεν ἡ Ἰταλία. Ἐν Ραβέννα, παρὰ τὴν σωτήριον τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ ἐπίδρασιν, δὲν εἶνε ἤττον ἢ ἐν Ρώμῃ ἐπαισθητὴ τῆς γλυπτικῆς ἢ κατὰπτωσις. Οὐδὲν ὀγκωδέστερον και χυδαιότερον τῶν ἐκ μαρμάρου μορφῶν, δι' ὧν κοσμεῖται τὸ ἐσωτερικὸν τῶν βαπτιστηρίων τῶν ὀρθοδόξων· θὰ ἐδίσταξέ τις ἄνευ τῆς γραπτῆς μαρτυρίας νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἰσὶ σύγχρονα τῶν θανυμαστῶν τοῦ θόλου ψηφιδωτημάτων. Πανταχοῦ ἢ διὰ τοῦ ἐλεφαντόδοντος γλυπτικῆ, ἢ χρυσοχοικῆ τέχνη, ὑποσεκλιζοῦσι τὴν κυρίως γλυπτικὴν. Ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος οἱ Ἰταλοὶ φαίνονται παντελῶς ἀπέχοντες τῆς κατεργασίας τοῦ μαρμάρου και τοῦ χαλκοῦ. Καὶ ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ τὰ πάντα ἀμετάκλητον ἐμφαίνουσι κατὰπτωσιν.

Κατὰ τὰς λαμπράς τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἡμέρας ἡ ψηφιδωγραφία ἀφίκετο εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν καλλωπισμοῦ περιζήτητου διὰ τῆς ἐπιδικωμένης ἄκρας ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεπείας και πολυτελείας. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβαινε και κατὰ χρόνους τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅποτε τὰ μωσαϊκὰ ἐπεσκέασαν πάντας τοὺς ἄλλους τῆς ζωγραφικῆς κλάδους και ἀπέβησαν τὸ κατ' ἐξοχὴν τῆς θριαμβευοῦσης ἐκκλησίας ὄργανον. Φυσικὸν ἦτο, οἱ βάρβαροι, ἀνίκανοὶ νὰ ἐκτιμῆσωσι τῶν τύπων τὴν ἀγνότητα και τὴν εὐγένειαν τοῦ Ῥυθμοῦ, νὰ θαμβωθῶσιν ἐκ τοῦ πλοῦτου τῶν μεγαλοπρεπῶν τούτων συνθέσεων· ἡ πολυτέλεια εἰς τὰ ὅμματα αὐτῶν ἐπέειχε τόπον καιαισθησίας. Πρῶτος ὁ Διοκλητιανὸς εἶχε δώσει τὸ παράδειγμα ἀνηκούστου ἄχρι τῆς σήμερον πολυτελείας. Ἐκ ταπεινῶν ὁ μονάρχης οὗτος ἔλκων τὸ γένος ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην μεταξίνων χρυσοῦφῶν ὑφασμάτων, μαργαριτῶν, και σαφείρων μέχρι και τῶν ὑποδημάτων του. Οἱ διάδοχοι αὐτοῦ οὐδαμῶς ὑπελείφθησαν και ὑπερῆκόντισαν μάλιστα αὐτὸν ἐν τῇ πολυτελείᾳ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης οἱ χρονογράφοι οὐδένα ποιοῦνται λόγον περὶ τοῦ τύπου και τοῦ Ῥυθμοῦ τῶν ἔργων τῆς καλλιτεχνίας, ἐνδιαφέρονται δὲ μόνον περὶ τῆς συνθέσεως και τοῦ ὄγκου αὐτῶν· τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ μάρμαρον και ὁ ὀρείχαλκος περιφρονοῦνται ὡς κοινότατοι ὕλοι, ὁ ἄργυρος δὲ και ὁ χρυσοῦς και οἱ λίθοι οἱ πολυτίμοι κρίνονται ἄξιοι πρὸς διακόσμησιν τῶν ναῶν και τῶν ἀνακτόρων· τὴν ὅλον δὲ ἐπίτασιν τῆς πομπῆδος ἐν τῇ τέχνῃ πολυτελείας δύνανται τις νὰ σπουδάσῃ ἐν ταῖς μέχρις ἡμῶν διασωθείσαις ψηφιδωταῖς εἰκόσιν. Μετὰ μικρὸν, πλὴν τῶν εἰκόνων τοῦ Χριστοῦ και τῶν ἀποστόλων, τὴν ἀρχαιοπρεπὴ τέβεννον, τὴν τόσο εὐγενῆ ἐν τῇ ἀλότῃ αὐτῆς, ἀντικαθίστασιν αἱ σπινθηροβολοῦσαι ἐκ λίθων τιμίων βυζαντιναὶ περιβολαί. Αἱ εἰκόνες τῆς Παρθένου, τῶν ἁγίων και τῶν εὐεργετῶν τῆς ἐκκλησίας ἐξαφανίζονται ὑπὸ τὸν φόρτον τῶν κεντητῶν κοσμημάτων και τῶν σαφείρων, και ἐν ταῖς ὑπὸ τὰς εἰκόνας περιγραφαῖς ἐξάιρεται οὐχὶ τῆς ἐπινοίας ἢ εὐγένειας, οὔτε ἡ δύναμις τῆς ἐκφράσεως, ἀλλ' ὁ πλοῦτος ἀποκλειστικῶς και ἡ λαμπρότης. Ἡ δὲ περὶ τὴν ἐθιμοτυπίαν μέριμνα συμπληροῖ τὴν ἐξεζητημένην ταύτην πολυτέλειαν. „Πρῶτερον, λέγει ὁ κ. Κάρολος Βαγιέ ἐν τῇ σοφῇ αὐτοῦ περὶ τῆς Ἰστορίας τῆς βυζαντινακῆς τέχνης συγγραφῇ, τὸ ὕφος τῆν φυσικώτατον ἐν τῇ ζωγραφικῇ, ἀπλαῖ και ἀβίαστοι αἱ στάσεις· ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος αἱ μεγάλαι αὐταί ἀρεταὶ ἄρχονται ἐκλείπεισθαι. Αἱ ἀπλαῖ και οὕτως εἰπεῖν οἰκογενειακαὶ ἐκείναι παραστάσεις ἀπαρέσκουσι τοῖς τεχνίταις και ἀποφεύγονται ὡς στεροῦμεναι ἀξιοπρεπείας και σοβαρότητος. Ὁ Χριστὸς, ὁ μηδὼλως τῶν περιστοιχοῦντων αὐτὸν διακρινόμενος και μετὰ πάντων μινυόμενος, φαίνεται αὐτοῖς ἄγαν δημοτικῶς. Εἶνε βασιλεὺς, ἡ δὲ τέχνη ὀφείλει νὰ καταστήσῃ τοῦτο αἰσθητόν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη ταύτης οἱ συγγραφεῖς παρέχουσι τὸ παράδειγμα τῶν ὕλων ὑλικῶν ἐξομοιώσεων τῆς θείας πρὸς τὴν ἐπίγειον βασιλείαν. Καταρχόμενος τοῦ πρὸς τὸν Κωνσταντινὸν πανηγυρικοῦ, ὁ Εὐσέβιος διὰ μακρῶν ἐκτυλίσει τὴν εἰκόνα ταύτην· τὸν Θεὸν παρίστησιν ἡμῖν ὡς τὸν ἐν

οὐρανοῖς αὐτοκράτορα· θρόνος αὐτοῦ εἶνε ὁ ὑπερνέφελος ὀρίζων, ἡ γῆ τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, αἱ ἐπουράνιοι στρατιαὶ ἀποτελοῦσι τὴν περὶ αὐτὸν φρουράν, δορυφόροι δὲ αὐτοῦ εἰσὶν αἱ ὑπερφυσικαὶ δυνάμεις και ἀναγνωρίζουσι αὐτὸν ὡς δεσπότην, κύριον και βασιλέα“. Ἡ δὲ ἐξομοίωσις αὕτη ἐξακολουθεῖ ν' ἀναπτύσσεται διὰ περιεργωτάτων και πλουσιωτάτων εἰκόνων, ὥστε ἐν τῇ κυριότητι τῆς ἐπισήμου τέχνης παρίσταται τοῦ λοιποῦ ὁ Χριστὸς λαμπρότερον περιβεβλημένος στολήν, ὄψιν δὲ μεγαλοπρεπεστέραν ἅμα και ἐπιβλητικότεραν· εἰκονίζεται μὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους περιστοιχοῦμενος, ἀλλ' ὡς μονάρχης μηδὼλως μετὰ τούτου συγχρόμενος· ἀνάγκη νὰ καθίσταται εὐχερῆς ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀναγνώρισις αὐτοῦ ἐκ διακριτικῶν σημείων. Ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ ἄλλως τε θέσις ἐστὶν ἡ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τοῦ βυζαντινοῦ ἐκείνου θρόνου τοῦ ἐκ χρυσοῦ και σαφείρων ἐξαστράπτοντος.

Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἡ διάταξις, ὁ χρωματισμὸς, ὁ Ῥυθμὸς τῶν συνθέσεων, εἴτε περὶ ψηφιδωτημάτων πρόκειται, εἴτε περὶ τοιχογραφιῶν αἰνῆς τότε μόνον φαίνονται, ὅποτεν τὸ τε χρῆμα και ὁ χρόνος ἐπιλείπουσι διὰ τὴν χρῆσιν τῆς ψηφιδωγραφίας, βαθεῖας οὐχ ἤττον ὑφίστανται τροποποιήσεις. Παρῆλθον ἤδη αἱ μεγαλοπρεπείες ἐκείναι, ἀλλ' ἄτεγχοι σελίδες, ἐν αἷς ὁ τεχνίτης, ὡς ἐν τοῖς ψηφιδωτημαῖς τῆς Παλαιστίνης, μόνην τὴν φαντασίαν εἶχεν ὁδηγόν. Ἡ κανονικότης και ἡ συμμετρία ἀποβαίνουσι οἱ κυριώτατοι πάσης ἐν τοῖς τοίχοις ζωγραφικῆς νόμοι· ἀπὸ τοῦδε τοῦ ζωγράφου ἢ ἀποστολῆ ἐστὶ τὸ συμπληροῦν τοῦ ἀρχιτέκτονος τὸ ἔργον και οὐχὶ τὸ ταρταρεῖν αὐτό.

Ἐξετάζων τις τὸν χρωματισμὸν τῶν χριστιανικῶν ψηφιδωγραφημάτων τείνει νὰ πιστεύσῃ ὅτι μετεβλήθησαν και αὐτὰ τῆς ὀράσεως τὰ αἰσθητήρια. Τὸ Ῥωμαϊκὸν τῶν συνθέσεων ἔδαφος συνεθεμεμένον εἴτε ἐκ στρώματος λευκῶν ψηφιδῶν, εἴτε ἐκ τοπειῶν ἢ ἀρχιτεκτονικῶν παραστάσεων, ἀντικαθιστᾷ ἡ χρυσοῦ ἢ κυανῆ βάσις. Ἐν τῷ μωσαϊκῷ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου παρὰ τὴν Ρώμην, σπουδαιότατη μεταβατικῆς ἐποχῆς μνημεῖον, ὁ ψηφιδωτῆς συμμορφοῦται πρὸς τὴν ἀρχαίαν κλασικὴν παράδοσιν· τὸ λευκὸν χρῶμα δεσπόζει ἐπὶ τῶν ψηφιδωτημάτων αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ Ε' ὁμοῦ αἰῶνος αἱ μορφαὶ ἐγείρονται πάντοτε ἐπὶ βάσεως χρυσοῦ ἢ κυανῆς ἐν Ρώμῃ, ἐν Ραβέννα, ἐν Μιλάνῳ και ἐν Νεαπόλει· Σπανίως νεωτερισμὸς τόσο κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπλοῦς παρήγαγεν ἀξιολογώτερα ἀποτελέσματα· ἐν Ῥοπή ὀφθαλμοῦ ἐφάνη διὰ τούτου οὐχὶ ἡ λάμψις ἐπιζητούμενη, ἀλλ' ἡ ζωῆ· τεχνιτῆ τις αἴγλη ἀναπληροῖ τῆς ἡμέρας τὸ φῶς, τὰ δὲ παριστώμενα πρόσωπα καταλείπουσι τὸν πραγματικὸν κόσμον ἵνα εἰσελθῶσιν ἐντὸς τοῦ ἰδεώδους. Καὶ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ τέχνῃ δὲν ἦτο βεβαίως ἄγνωστος ἡ λαμπρὰ αὕτη τῶν χρωμάτων ἀρμονία· εὐρίσκει τις και ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ και ἐν Πομπηῆ πλεόν ἢ ἅπαξ τὸν χρυσοῦν μετὰ τῆς πορφύρας συγκερασμένον· συχναὶς ἐπὶ βάσεως αἰθιρίτου λίθου διαγράφονται μαργαροειδεῖς λευκῶτατοι ἱματισμοί. Εἴτε ζωγρά και φαῖδρά, εἴτε σκυθρωπὴ και σοβαρὰ εἶνε τῶν χρωμάτων ἡ ἀρμονία, πάντα τῆς τέχνης τὰ τοιαῦτα δημιουργήματα ἀπησχόλησαν τοὺς ἀριστοτέχνους τοῦ χρωματισμοῦ. Τὴν τοιαύτην ἐν ταῖς τάσεσι, ταῖς ἰδέαις και τῷ χρωματισμῷ ἀναστάσειν συνεπλήρωσεν οὐσιώδης ὑπὸ τεχνικῆν ἔποψιν ἑτέρα τροποποίησις. Οἱ ἀρχαῖοι τὴν κυρίως ψηφιδωγραφίαν, ἀλλὰς λέξουσι τὴν τῶν τοιχογραφιῶν και τῶν εἰκόνων μίμησιν, ἐφήρμοζον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ ἐδάφους· πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ μακροτάτης διαρκείας εἰς ἀενάως ποδοπατοῦμενας συνθέσεις μόνον σχεδὸν τοῦ σκληροῦ λίθου ἐποιοῦντο χρῆσιν, διὰ δὲ τὰς ἐν ταῖς πλευραῖς τῶν κτιρίων ἐπιπολλήσεις μετεχειρίζοντο μαλακωτέραν τινα και εὐωοτέραν κερυρσταλλωμένην ὕλην. Τὸ σύστημα τοῦτο ἀνέτρεψεν ἡ χριστιανικὴ τέχνη· τὰ κἀθετα τῶν οἰκοδομῶν μέρη, ὅσων τοῦ ναοῦ τὸ διάζωμα, ἡ θριαμβικὴ ἄψις, ὁ θόλος, μόνον φαίνονται ἄξιοι νὰ κοσμηθῶσι διὰ τῆς κυριωτάτης ζωγραφικῆς, δι' ἧς ἐγράφοντο αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων και αἱ σκηναὶ ἐκείναι τῆς ἀποθεώσεως, εἰς αἷς ἡ χρῆσις τεχνικῶν χρωμάτων τηλικαύτην χορηγεῖ λάμψιν· θεωρεῖται τούναντίον ἱεροσουλία ἢ χάραξις θρησκευτικῶν

εἰκόνων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἰς ποδοπατήματα ἐκτεθειμένων. Ἐξαιρουμένων ὁμοῦ τῶν καθαρῶς χριστιανικῶν παραστάσεων, ἡ ἐκκλησία μεγάλην ἐδείκνυεν ἀδιαφορίαν εἰς τὴν διὰ ποικίλων ἄλλων ἐξοικονίσεων ἐπιστρωσῶν τοῦ ἐδάφους· οὕτω διάφοροι ἐπιγραφαὶ και παραδόσεις τῆς ἀρχαίας ἐθνικῆς λατρείας και τοῦ ἀρχαίου βίου μάλιστα ὑπὸ τῶν λαϊκῶν ἐχαράσσοντο. Ἐπὶ εἰκόσιν αἰῶνας και πλεόν αἱ βεβήλοὶ παραστάσεις και ἐν τούτοις ἱκανοὶ πολυθεϊστικοὶ τύποι ἐλευθέρως ἐκτυλίσσονται εἰς τὰς τοῦ ἐδάφους ἐπιστρώσεις, ἐνῶ ἐν τοῖς τοίχοις ἡ αὐστηροτάτη ἐπυρτάνευσεν ὀρθοδοξία. Ποῦ μὲν προσωποποιημένα αἱ μορφαὶ τῶν Μητῶν εἰκονίζονται περιστοιχιζοῦσαι τὸ

χριστιανικὴν κατὰ βάθος ἰδέαν. Ὁ λαβύρινθος κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐξεκονίζει τοῦ κόσμου τὴν διασποράν· τὴν πρόθεσιν δὲ ταύτην ἀποδεικνύει και ἡ παρὰ τὸν Ἕλληνα ἥρωα ἐξοικονίσις τοῦ Δαβὶδ καταβάλλοντος τὸν Γολιάθ. Καὶ αὐτὰς ἔτι τῶν ἐθνικῶν ἀμφιδεατρῶν τὰς ἀναμνήσεις διηρημένον εἰς τὰ πλήθη οἱ ψηφιδωγράφοι· ἀπόσπασμα ψηφιδωτήματος ἐν Ρώμῃ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου προσερχόμενον παρίστησιν τὴν καταβιβρώσκουσαν δάμαλιν· ἀλλαχοῦ, ὡς ἐν Κρεμμύνη, Καρχηδόνι και Τζεμιλάχ ἀπαντῶνται συμπλοκαὶ θηρίων και κυνηγεσιῶν εἰκόνες. Εἰς τὰς ἐξοικονίσεις ταύτας τοῦ ἐδάφους διεσώθη ἔτι και τὸ φαντασιώδες ἐκείνο ζυφολογικὸν σύστημα, ὅπερ

ΒΟΥΓΑΡΙΣ.

Ἔτος, ὅπερ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς κρατεῖ τὸν Ἥλιον και τὴν Σελήνην διὰ τῆς ἑτέρας, ἀλλαχοῦ τὸ Ἔτος κἀθηται ἐπὶ θρόνου στέμμα φέρον ἐν τῇ κεφαλῇ, τὸ σκήπτρον δὲ ἐν τῇ μιᾷ χειρὶ και τὴν σφαιραν ἐν τῇ ἄλλῃ, ἀλλαχοῦ πάλιν αἱ προσωποποιήσεις τῶν Ὁρῶν παρίστανται παρὰ τὰ ζυφολογικὰ σημεῖα, και ἐν ἑτέρᾳ ἐξοικονίσει φαίνονται τῶν τεσσάρων στοιχείων ἢ τῶν τεσσάρων ἀνέμων αἱ παραστάσεις· τὸν παράδοξον δὲ τοῦτον κύκλον συμπληροῦσιν εἰκόνες ἐκ τῆς μυθολογίας εἰλημμένα, ἐν αἷς προσωποιοῦνται, ἂν μὴ ἀποθεῶνται αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἐν Παβία τὸ κύριον τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐξοικονίσεων ἀντικείμενον ἀποτελεῖ ἡ τοῦ Θησέως και τοῦ Μινωταύρου πάλη. Προσθετέον ἐν τούτοις ὅτι εἰς τὰς ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς θρησκείας ἐμπνεομένας ταύτας παραστάσεις ὁ καλλιτέχνης ἐπειράθη νὰ ἐκφράσῃ

και κατὰ τὸν μεσαιῶνα και ἐπὶ τοσοῦτος μετὰ ταῦτα αἰῶνας εἶχε κατακλύσει τὴν φαντασίαν τῆς Εὐρώπης παρὰ τὰς εὐλογίτους τῶν ἱερῶν πατέρων διδασκᾶς· σειρήνες, ἱπποκᾶμποι, κένταυροι, χίμαιραι, δράκοντες, αἰγόκερω, βασιλίσκοι και ἄλλα παραπλήσια, ὅσα ἡ δημιουργικὴ φαντασία τῶν ἀρχαίων ἐπλασε τέρατα. Εἰς δὲ τὸ λιθόστρωμα τοῦ θόλου τῆς Κασάλης φαίνεται περιεργότατον παράδειγμα τῆς εἰς τὰς παλαιὰς ταύτας παραδόσεις ἐμμονῆς· εἰκονίζονται ἐν αὐτῷ μυθολογικὰ ὄντα ὑπὸ τοῦ Πλινίου περιγραφόμενα, ἀπέφαλοι ἄνδρες και οἱ ἀντίποδες μετ' ἐπιγραφῶν, αἰνῆς οὐδεμίαν καταλείπουσαν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὴν πηγὴν τῆς τοιαύτης ἐμπνεύσεως.

Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΑΚΡΟΑΣΙΣ ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΜΕΧΜΕΤ-ΑΛΗ.

Διήγημα ὑπὸ Méry.

Ὁ κ. Μιμάν ἀντιπροσωπεύει τὴν Γαλλίαν παρὰ τῆ αὐτῆ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου· εἶναι ἀνὴρ εὐπαιδευτος καίτοι σοφός. Συνέγραψε βιβλίον, ὅπως ὄλος ὁ κόσμος. Ἔχει ἐν γραφεῖον καὶ δύο μομίας τοῦ Ραμσή, ὅπως ὄλος ὁ κόσμος, καὶ διορίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐπιτηρητῆς τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, ἐργασία, ἥτις ἀπαιτεῖ λεπτοτάτας φροντίδας. Ὁ κ. Μιμάν ἀγαπᾷ τὰς πυραμίδας ὡς ἰδίαις τοῦ θυγατέρας, θεωρεῖ αὐτὰς ἐρωτικῶς καὶ τρέμει ἐπὶ μόνῃ τῇ ιδέᾳ τῆς ἀπωλείας. Ἐκαστος ἔχει τὴν ἀδυναμίαν του, καὶ αἱ πυραμίδες κατέχουσι μέγα μέρος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ κ. Μιμάν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κ. Μιμάν ἔμαθεν ἐκ φήμης διαδοθείσης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὅτι ὁ Πασᾶς ἐδωρήσατο μίαν τῶν πυραμίδων του εἰς τὸν πάτερ Ἀφραντίνον. Εἶναι καλὸν νὰ ὑπενομισθωμένον τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι ὁ πάτερ Ἀφραντίνος ἐπενόησε θρησκευτικῆν αἴρεσιν ἐπικληθεῖσαν τοῦ Σαῖν-Σιμόν, περὶ τῆς ὁποίας ἡσχολήθη ὁ κόσμος ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας. Ὁ πάτερ Ἀφραντίνος εὕρισκται εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἴδρυσεν ἐργοστάσιον μομίων καὶ προκαταλλυσιμαίων ἀγγείων καὶ ἔκτισεν ἐπὶ τῆς ἄμμου τὴν ἰδικὴν του Ἀκαδημίαν περὶ τοῦ Ἱμπαμπέτ. Ζητεῖ ἐλευθέραν γυναῖκα ἐν τῷ σεραϊῷ καὶ διδάσκει ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Ἡμέραν τινὰ, ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἱερεὺς διήλθε πρὸ τῆς πυραμίδος τοῦ Χέοπος, ἐλυπήθη ἰδὼν τσαυτάς πέτρας ἀπολλυμένας, ὠραίας πέτρας τοῦ λατομείου τοῦ Μοκατάν, ἐνῶ δὲν εἶχεν οὗτος οὐδεμίαν διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν κεφαλὴν του, καὶ μετ' ὕψους Ἀγιοσιμωτικο-αιγυπτιακὸν συντάξας αἴτησιν, ὑπέβαλεν αὐτὴν τῷ ἀντιβασιλεῖ.

Ἦνεν τοῦ ὁδηγοῦ τῶν πιστῶν, εἶσαι πολῦτιμος λίθος. Ὁ θεὸς Σὲ ἐβαλεν εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Αἰγύπτου, ὅπως ὁ νεόνυμφος θέτει δακτύλιον εἰς τὸν δάκτυλον τῆς νεαρᾶς του συζύγου.

Ὅσαυτις διέρχεται πρὸ τοῦ Φουντούκ, ἡ κάμηλος προσπίπτει, οἱ ἵπποι χρεμετίζουσι καὶ ὁ ἀλέκτωρ τινάζει τὰ δίκην ἀκτινῶν σπινθηρίζοντα πολὺχροα πετραῖα του.

Διότι εἶσαι μέγας.

Εἶσαι πατριώτερος τοῦ Φαραῶ, ὅστις ἔθρεψε τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἀφορίας τῆς.

Εἶσαι φρονιμώτερος Ραμσή τοῦ Β', ὅστις ἐπροίκισε μετ' ἰσοτροπίας καὶ αὐτὰ τὰ δωμάτια τῶν πτωχῶν.

Εἶσαι καλλίτερος γεωργὸς τοῦ Πτολεμαίου Βασιλέως, ὅστις δι' ἰδίων χρημάτων ἠγόρασε τρία ἑκατομμύρια βιβλίων περὶ γεωργικῆς, ἅτινα οὐδεὶς ἀνέγνωσε.

Δόξα τῷ Φαραῶ! Δόξα Ραμσή τῷ Β'! Δόξα τῷ Πτολεμαίῳ Βασιλεῖ! ἀλλὰ τρεῖς δόξα Σοί!

Εἶμαι πτωχός. Ἔχω ἀνάγκην μιᾶς πυραμίδος· ἔχεις ἐξήκοντα καὶ μίαν ἐν τῷ κράτει Σου, καὶ Σὲ ζητῶ τὴν ἐξηκοστὴν πρώτην. Σοὶ μένουσιν ἀρκεταὶ ἀκόμη διὰ νὰ ἦσαι ὁ πυραμιδικώτερος μονάρχης τῆς Ἀνατολῆς.

Ἰδοὺ Σοὶ τὰς λογαριάξω.

Κατέχεις εἰς τὴν Σαμάραν δέκα τέσσαρας ὠραίας πυραμίδας, χαρισάσαις ὡς ἴβεις ἀποκοιμηθείσας ὑπὸ τὰς φλογεράς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου.

Κατέχεις τεσσαράκοντα εἰς Μερόην. Ἴσως δὲν γνωρίζεις τὴν ἐπαρχίαν Σου τῆς Μερῆς· εἶναι ἄγνος εἰς φόρους, ἀλλὰ γόνυμος εἰς κληθάρους. Ἄλλως τε ἡ Μερὴ ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν γυμνοσοφιστῶν, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, τὸν μέγαν τοῦτον μυθογράφον τῶν Ἑλλήνων.

Εἰς Γκιζὲ ἀριθμεῖς ἑπτὰ, αἵτινες ὑπῆρξαν ἐν ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου. Μίαν τούτων Σὲ ζητῶ, καὶ θὰ λάβω τὴν πρώτην τυχοῦσαν.

Ὅταν μοὶ παραχωρήσῃς τὸ χάριεν τοῦτο δῶρον, θέλω τὸ καταθέσει πρὸ τῶν ποδῶν Σου, φαινέ μου Πασσᾶ, καὶ θὰ ἦμαι

εὐθυμώτερος τοῦ τυφλοῦ, ὅστις μετὰ ἐγγείρισιν καταρράκτου ἀνέκτησε τὴν ὄρασιν.

Ἦνεν εἰς τὰ ἀχανῆ τοῦ Ὀκεανοῦ βάρη ἵνα εὔρω τὴν ταπεινὴν θέσιν, ἥτις μοὶ ἀρμόζει ὁσάυτις Σὲ προσκυνῶ, ὦ θεε Πασᾶ. Ἀφραντίνος.

Ὁ Πασᾶς, ὅστις ἐννοεῖ τὴν Γαλλικὴν, ἐζήτησε νὰ τῷ ἐξηγήσῃ τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἔγραψεν ὀπισθεν: „Καλὸν διὰ μίαν πυραμίδα“.

Ὁ πάτερ Ἀφραντίνος ἐπεδείκνυε τὴν ἐπιστολὴν εἰς ὅλην τὴν Γαλλικὴν παροικίαν κραυγάζων:

— Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ δώρου μου σαράντα αἰῶνες μετ' ἑστέμω.

Ὁ κ. Μιμάν, ὅστις εἶναι ἀρχαιολόγος καὶ ἀπὸ εἰκασταίας τρυφερώτατα κατεκαίετο ὑπὸ ἔρωτος πρὸς τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος, δὲν ἠδυνήθη νὰ δεχθῆ τοιαύτην προσβολήν. Ἔχει τὰ πάντα ἐν τῷ μουσεῖῳ του ἐκτὸς μιᾶς πυραμίδος. Τὸ κενὸν τοῦτο ὑποσκάπτει τὴν προξενικὴν του ὑπαρξίν, καὶ ἐν τούτοις οὐδέποτε θὰ ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως τοιοῦτον κομφοτέχημα.

Πρέπει νὰ ἦναι τις ὁπαδὸς τοῦ Σαῖν-Σιμονισμοῦ πρὸς τοῦτο. Κατατρυχώμενος ὑπὸ ζηλοτυπίας ὁ κ. Μιμάν, ὡς ταῦρος βλέπων τὴν δάμαλιν του ἀρπαζομένην ὑπὸ ἀσπίου χωρικοῦ, συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἰσορροπίαν εἰς τὴν κοιλιάδα τοῦ Γκιζέ. Ἐζήτησε λοιπὸν ἀκρόασιν παρὰ τῷ Μεχμέτ-Ἀλή.

Ὁ ἀντιβασιλεὺς ἦτο ἐξηλωμένος ἐπὶ διβανίου καπνίζων ἡδονακῶς τὴν ἀχώριστόν του καπνοσύριγγα καὶ ἔχων ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν τῷ ἔδωκεν ὁ διάσημος ζωγράφος Ὁράτιος Βερνέ εἰς τὴν εἰκόνα του „ἡ σφαγὴ τῶν Γενιτσάρων“. Ὁ κ. Μιμάν εἰσερχόμενος ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἐσφαγμένον· ἀλλ' ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς τὸν καθήσυχασε καὶ προσέφωρον αὐτῷ καπνοσύριγγα εἶπε.

— Τί θέλεις, χριστιανέ;

Ὁ πρόξενος ἀπήντησε.

— Φῶς τῶν πιστῶν, ἄστρον τῆς λίμνης καὶ τοῦ ἀνδρῶν ποταμοῦ, πύξη τοῦ Μοκατάν, κἀνθαρε τῆς Τεντίριδος, ἀρχιεπίσκοπε τῆς Ἐρμουπόλεως, Σουλτάνε τῆς Ἡλιουπόλεως, Βεζίρη τῆς Κροκοδειλουπόλεως, ῥόδον τῆς Ἀρσινόης, τῆς σήμερον Φαγιούν, μαργαρίτα τῆς λίμνης Μοίριδος, Μινώταυρε τοῦ Λαβυρίνθου, βράχε τῆς Ἐλεφραντίνος, μεταλλεῖον τῆς Φιλέας, φρέαρ τοῦ τροπικοῦ . . .

— Εἶναι πολὺ δυσάρεστον, εἶπεν ὁ Πασᾶς, νὰ ὑποφέρῃ τις αἰωνίως τὸ κυριελέησον τοῦτο τῶν τίτλων, ὅταν κατὰ δυστυχίαν διδῇ ἀκρόασιν εἰς σοφὸν τινα Εὐρωπαῖον. Ἐξακολούθει λοιπὸν, χριστιανέ· ἐφθάσας εἰς τὸ φρέαρ τοῦ τροπικοῦ, σβέσον τὴν διψαν σου.

Ὁ κ. Μιμάν ἐξηκολούθησε.

— Φοινὴ τῆς ἄμμου τοῦ Ἄμμωνος . . .

— Ἀκόμη; ἐφώνησεν ὁ Πασᾶς· δὲν θὰ μετ' ἔχω μίαν ἄκουσιν εἰς τὴν ἄμμου τῶν ἐρήμων. Ὁ κ. Μιμάν ἐξηκολούθησε.

— Βρύσις τοῦ Ἀκ-Μουίν, προσκυνῶ τὴν κόνιν τῶν ποδῶν σου καὶ παρακαλῶ νὰ μετ' ἀκούσῃς.

— Αἶ! καὶ τί ἄλλο κάμνω; εἶπεν ὁ Πασᾶς.

— Ἀνθρωπὸς τις, εἶπεν ὁ κ. Μιμάν, ἀνθρωπὸς τις, ἀν ἐπιτρέπηται νὰ ὀνομάσωμεν διὰ τοῦ ἐντιμοῦ τούτου ὀνόματος ἕνα εἰκονοκλάστην, ὅστις μελετᾷ νὰ θραύσῃ τὴν βασιλικὴν κοσμηματοθήκην, ἣν σοὶ ἐκληροδότησαν οἱ πρόγονοι, κάποιος Ἀφραντίνος συνέλαβε τὸ τολμηρὸν σχέδιον νὰ φέρῃ βέβηλον ὄνουκα ἐπὶ τῆς σεβαστῆς πυραμίδος τοῦ Χέοπος. Οὕτω, ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν οἱ Πέρσαι, μήτε ὁ Καμβύσης, μήτε ὁ δόλιος Χρόνος, μήτε τὸ τηλεβόλον τοῦ Σουτάν-Κεμπέρ, (Μεγάλου) τοῦ κοινῶς ὀνομαζομένου Ναπολέοντος, ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν οἱ Ἄγγλοι, οἱ μεγάλοι οὗτοι καταστροφεῖς τῆς ἐρήμου, θέλει τὸ κατορθώσῃ εἰς πάτερ Ἀφραντίνος. Ὁ ἀστὴρ τῆς Ἐρήμου, ὦ ῥόδον τῆς Ροζέτης, ὦ στήλη ἐκ ῥοδοχρόου γρανίτου! . . .

— Νὰ τὸς ἀρχίξῃ πάλιν, εἶπεν ὁ Πασᾶς.

— Ὅχι, δὲν θὰ ὑποφέρῃς μία τῶν θυγατέρων σου νὰ ἀτιμασθῇ ὑπὸ τοῦ Καμβύσου τούτου τοῦ Σαῖν-Σιμονισμοῦ. Θὰ καλύψῃς

Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΛΙΝΝΑΙΟΥ.

Δημοσιεύσας τὴν Λαπωνικὴν Χλωρίδα του, προῖόν προσφάτου εἰς Λαπωνίαν περιηγήσεως, ὁ Λινναῖος ἐσκέφθη νὰ χρησιμοποίησῃ τὰς ὥρας τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀνάσεως αὐτοῦ διδὼν ἰδιαίτερα φυσικῆς ἱστορίας μαθήματα. Ὑπελόγησεν ὅμως ἄνευ τοῦ ἐξουδούχου, τουτέστιν ἄνευ τοῦ αὐλικοῦ ἱατροῦ Ροζέν, ὅστις ἦν ἄμα καὶ ἔκτακτος καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὅστις κατώρθωσε διὰ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ ν' ἀπαγορευθῇ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὸν νεαρὸν καὶ ἐπικίνδυνον αὐτοῦ συναγωνιστὴν, ὅστις, μηδὲνα ἄλλον ἔχων πόρον, περιέστη διὰ τοῦτο εἰς θέσιν λιαν ἀμήχανον. Εὐτυχῶς ἀπήλαυεν ἡδὴ ὑπολήψεώς τινος, τῷ ἐπρωτῷ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Δαλκαρικῆς ἐπιστημονικῆς περιήγησις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ.

Ὁ Λινναῖος ἀπεδέξατο προθύμως τὴν τούτῳ ἐπικαιρῶς γενομένην ταύτην πρότασιν τοῦ διοικητοῦ Ροζέτλχομ καὶ ἀπῆλθεν ἐν τάχει εἰς Δαλκαρικίαν συνοδευόμενος ὑπὸ τινων φιλεπιστημίων νέων, φίλων ἄμα καὶ μαθητῶν αὐτοῦ. Ἦγε τότε (1734) τὸ εἰκοστὸν ἔβδομον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος.

Ἀφικόμενος εἰς Φαλόμ, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, ὁ Λινναῖος ἔδωκεν ἐναυθὰ μαθήματα περὶ τῶν ὀρυκτῶν τῆς χώρας ταύτης, ἅτινα μεγάλως ἔτυχον προσοχῆς καὶ ἐφαρμογῆς ἐπισταμένης. Ἐκεῖ συνήψε γνωριμίαν μετὰ τοῦ περιφημοτέρου τῆς πόλεως ἱατροῦ Ἰωάννου Μορούς καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Σάρας Ἐλισάβετ „τοῦ ῥόδου τοῦ Φαλόμ“, ἥς περιπαθῶς ἠράσθη εὐρῶν παρ' αὐτῇ παρηγορίαν διὰ τὴν θλίβην, ἣν ἐδοκίμασε διὰ τὴν ἀγγελθεῖσαν αὐτῷ τότε εἰδήσιν τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Ἠθέλησεν ἔκτοτε νὰ νυμφεῖται αὐτὴν, ἀλλ' ὁ πατήρ τις δὲν συνήνεσε νὰ ἐκδώσῃ τὴν θυγατέρα του — ἥτις εἶχεν ἀπορροίψῃ ἕνα βαρῶνον — εἰς νέον τοῦ ὁποῖου λαμπρὸν βεβαίως προηγγέλλετο τὸ μέλλον, ἀλλ' ὅστις ἐστερεῖτο κατὰ τὸ παρὸν περιουσίας καὶ ἀποκαταστάσεως.

— Περιμένετε τρία ἔτη, εἶπεν εἰς τὸ ἀγαπώμενον ζεύγος, καὶ ἂν μετὰ παρέλευσιν αὐτῶν τρέφετε ἀκόμη τὰς αὐτὰς πρὸς ἀλλήλους διαθέσεις, βλέπομεν τότε.

Ἄλλ' οὐδὲ οἱ φίλοι τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος ἐπεδοκίμαζον ἐξ ὀλοκλήρου τὸ σχέδιον τοῦτο, ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης Μορούς δὲν ἐφαίνετο εὐπορος, ἢ μᾶλλον πενίαν προσποιούμενος οὐδεμίαν ἔδιδε προίκα εἰς τὴν θυγατέρα του· εἰς δὲ τῶν ἐπιστημίων συντρόφων του, ὅστις ἔγενετο κατόπι ἐπίσκοπος τοῦ Ἀβῶ, ἔλεγε περὶ τούτου εἰς τὸν Λινναῖον.

— Δὲν εἶνε κατάλληλος ἡ ἐκλογή σας· ἔχετε στάδιον ὀλοκλήρου νὰ διατρέψῃτε καὶ ν' ἀποκτήσῃτε τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα, καὶ μοιλοῦντι ἡ Χάδερβισκ ἐν Ὀλλανδίᾳ, ὅπου προτίθεσθε νὰ μεταβῆτε, εἶνε ἡ οικονομικωτάτη πόλις τοῦ κόσμου, ἔχετε πάλιν ἀνάγκην χρημάτων· νυμφεῖσθε λοιπὸν γυναῖκα πλουσίαν.

Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ μέλλων ἐπίσκοπος τοῦ Ἀβῶ ἤρατο καὶ αὐτὸς τῆς δεσποινίδος Μορούς.

Ὁ οἶκος ἐν ᾧ ἀνετράφη ἡ πτωχὴ Σάρα ὑπῆρξε δι' αὐτὴν σχολεῖον αὐστηρὸν, ἐν ᾧ ἐνεπαύσθη τὰς ἀρχὰς γλυχοτάτης οικονομίας· ἀπέδειξε δὲ βραδύτερον ὅτι τὰ μαθήματα ταῦτα εἶχον καρποφορήσει ἐν αὐτῇ, διότι κατέστησε διὰ τῆς ἐμμανοῦς αὐτῆς φιλαργυρίας ἀθλιώτατον τὸν οἶκον ἐκείνου ὅστις ἐξελέετο αὐτὴν ὡς σύζυγον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως ταύτην ἦτο ὅλη ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἔρωτος, εὐγενοῦς αἰσθητικῆς, οὐ κυριώτατος χαρακτήρ εἶνε ἡ αὐταπαρνησία ἄχρι τῆς θύρας ἐκικνουμένη. Τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἀπησχόλει ὀλοκλήρου ὁ νέος καὶ εὐειδὴς αὐτῆς ἐραστής, διακρινόμενος διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τῶν γνώσεων αὐτοῦ, καὶ ἥμισυ ἐφρόντιζεν ἂν ἦτο οἰκονόμος, οὐδὲ δίσχευεν ὅτι ἐκλίνε μᾶλλον πρὸς τὸ ἀντίθετον ἐλαττωμα.

Οἱ ἐρασταὶ ἀπεχαίρετσαν ἀλλήλους τρυφερῶς καὶ ὁ Λινναῖος ἐγκατέλιπε τὸ Φαλόμ βαρῶ συναποφέρων, ὡς τὴν καρδίαν του, καὶ

διὰ τῆς γλαυμῶδος σου τὴν ἁγίαν πυραμίδα, δὲν θὰ ἀποδιώξῃς ἀπὸ τῆς δέξιας των γωνίας τοὺς τεσσαράκοντα αἰῶνας, οἵτινες ἐκλέξαντες αὐτὴν ὡς κατοικίαν των, διέρχονται τὴν ζωὴν των θεώμενοι ἐκεῖθεν τοὺς παροδύτας. Τί θὰ ἔλεγον ἐν Γαλλίᾳ ἂν ἐμάνθανον ὅτι ὁ ἀντιβασιλεὺς, ὁ διάδοχος τοῦ Φαραῶ, τοῦ Πετερρη καὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπέτρεψε τὴν καταστροφὴν τοῦ ἔβδόμου μέρους τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου! Ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἤθελε σὲ ἀναθεματίζει καὶ οἱ ἔμποροι δὲν θὰ ἐδέχοντο πλέον τὰ δέματα τοῦ βάρβακός σου.

— Ἐτελείωσες, πρόξενε; εἶπεν ὁ Πασᾶς ἐκπέμπων νέφος καπνοῦ.

— Μάλιστα, ὦ λαμπρὸ σατράπα, Αἰγύπτει Πολύγυνο κολοσσέ . . .

— Καλὰ· εἶπεν ὁ Πασᾶς, εἶσαι πολὺ ἀστεῖος προσκλήθων νὰ δεσμεύσῃς τὰς χεῖράς μου ὅταν θέλω νὰ προσφέρω ἄτομόν τι ἐκ τῶν ἐρήμων μου εἰς ἕτερον καλούμενον Ἀφραντίνον.

— Δέσποτα, λέγει ὁ πρόξενος ὑποκλινόμενος, βεβαίως ἡ πυραμὶς τοῦ Χέοπος, ἦν κατεμέτρησα καὶ ἦτις ἔχει τετρακοσίους τριάκοντα πέντε πόδας ὕψους, καὶ ἑξακοσίους εἰς ἐκάστην τῶν βάσεων τῆς, εἶναι ἄτομον πρὸς ὑμᾶς· δύνασθε νὰ καπνίσῃτε τὴν πυραμίδα εἰς τὴν ἱερὰν καπνοσύριγγά σας ὡς μίαν οὐγγίαν καπνοῦ τῆς Λαοδικείας· ἀλλ' ἡμῖς οἱ σοφοὶ φέρομεν τὴν ἁγίαν ταύτην πυραμίδα ἐπὶ τῆς καρδίας μας, καὶ θεωροῦμεν αὐτὴν ὡς ἄλυσσον ἐνούσαν τὸ παρελθὸν μετὰ τοῦ παρόντος. Ἀναρτῶμεν περὶ τὸν τράχηλον τὸ Φαραωνικὸν τοῦτο λείψανον, ὅπως οὕτω συντελεῖ νὰ ἀνακουφίξῃ τὰς ἀθλιότητας τῆς ζωῆς παρ' ἡμῖν θεωρούμενοι τὰ ἔργα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς.

— Ἡ πυραμὶς, ἀπήντησεν ὁ Πασᾶς, εἶναι ἀρχαιότες ἄνευ ἀξίας. Προτιμῶ ἐν νηματοουργεῖον ἀπὸ ὅλας τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, προτιμῶ τὰ κρόμμια ἀπὸ τὰς πέτρας. Τί λοιπὸν ἔρχεται καὶ ἐπεμβαίνει διὰ μίαν πυραμίδα, χριστιανέ; Τί συμβαίνει τάχα εἰς τὴν πατρίδα σου; Ἀπὸ τριανταετίας κατεδαφίστατε τὰς ἐκκλησίας, τὰ κοινόβια, τοὺς πύργους, τὰ μοναστήρια! κατεστρέψατε ὅλην τὴν λιθίνην ἱστορίαν σας! Ἐπορηπόλησατε ὅλα τὰ ἀρχεῖα τῆς δόξης καὶ τῆς θρησκείας σας. Ἐὰν διὰ ταῦτα, ἔλεγε τις ὅτι εἶσθε βάρβαροι θὰ ἐφέρετε τὴν χεῖρα εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους σας. Ἐγὼ εἶμαι ὁ βάρβαρος· ὁ λάός μου δὲν ἐξεπολιτίσθη, ἀλλ' ὅλα τὰ τεμένη καὶ ὄλοι οἱ μιναρῆδες ἴστανται ὄρθοι. Μόνον εἰς τὸν πολιτικῶν ἀνήκει τὸ κατεδαφίζειν πᾶν ὅ,τι εὐλαβεῖς αἰῶνες ἔκτισαν. Σήμερον θέλω νὰ καταστρέψω ἄθλιον ὄρος, ὅπερ δὲν ἔχει ὄψιν κυρίου καὶ ὅπερ χρησιμεύει ὡς καταφύγιον τῶν ἀσπαλάκων καὶ τῶν ληστῶν τῆς ἐρήμου. Θέλω χρησιμοποίησαι τὰ λείψανά σου εἰς τὴν διώρυγα τῆς Αἰγύπτου, καὶ ζητεῖς χάριν διὰ τοῦτο; Καλέ μου πρόξενε, ὕπαγε νὰ ζητήσῃς συγγνώμην παρὰ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ θεοῦ διὰ τὸν βανδαλισμὸν τοῦ πολιτισμοῦ. Ὑπαγε νὰ ἀνακτήσῃς πᾶν ὅ,τι κατερείψασαν εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ ὕστερον νὰ ἔλθῃς νὰ ὑπερασπισθῇς τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος.

Ὁ πρόξενος ἐζήτησε τότε νὰ εὔρη κατάλληλον ἐπιχειρήμα ἐν τῷ κρανίῳ του ἀλλὰ δὲν εὔρε καὶ εἶπε.

— Προσκυνῶ καὶ φιλῶ τοὺς πόδας σου.

Ὁ Πασᾶς ὅμως ἔσυρε τοὺς πόδας του ὑπὸ τι προσκεφάλαιον καὶ διέταξε τὸν παριστάμενον μαῦρον ἐνούχον νὰ γεμίσῃ τὴν καπνοσύριγγά του. (Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΕΥΑ.

τὸ κιβώτιον τῶν βοτανικῶν αὐτοῦ συλλογῶν, εἰς ὃ ἡ Σάρα ἐφρόντισε νὰ ἀποθέσῃ ὅλας αὐτῆς τὰς οἰκονομίας, μικρὸν τι ποσὸν ὡσεὶ 500 φράγκων εἰς μικρὰ καὶ χονδρὰ νομίσματα. Μετὰ τὴν ἀπέλευσιν τοῦ μηιστήρος αὐτῆς ἤρξατο πάλιν ν' ἀποταμιεύῃ τὰς οἰκονομίας τῆς εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ὀπίων κατεβάλλεν εἰδὸς τι λυσσώδους προσπαθείας. Τίς ἡδύνατο νὰ κατακρίνῃ αὐτὴν διὰ τοῦτο; Ποία νέα κόρη δὲν οἰκονομεῖ ὅτι δύναται διὰ τὴν μέλλουσαν αὐτῆς οικογενειακὴν συντήρησιν; κατακριτέα θὰ ἴητο μᾶλλον ἢ παραμελοῦσα τοῦτο καίτοι δυναμένη νὰ τὸ πράξῃ.

Πλὴν τῶν 500 φράγκων τῆς Σάρας ὁ Λιναῖος, ἐπιδεικνυόμενος καὶ ἀπὸ πολλῶ ἀνώτερος ἑαυτοῦ κατὰ τὴν οἰκονομίαν, ἴητο κάτοχος ἰδίας περιουσίας ἐκ 36 χρυσῶν δονατίων, ἴητοι 400 περίπου φράγκων. Διέπλευσε λοιπὸν τὴν θάλασσαν, ἐπισκέψθη τὴν Λυβέκην καὶ τὸ Ἀμβούργον καὶ ἔμεινε κατὰ τὸ πρὸ πολλοῦ ἐσχηματισμένον αὐτοῦ σχέδιον ἐν Χάρδεσβιου, ἔνθα ἀνιγορεύθη διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς τὴν 17 Ἰουνίου τοῦ 1735.

Μετὰ μικρὸν τῷ προσηέχθῃ καθηγητικῇ ἔδρᾳ ἐν Οὐτρέχτῃ, ὃ δὲ Κλίφφορτ προσέτρεψεν αὐτὸν ἐπιμόνως, διὰ νὰ πείσῃ αὐτὸν ὅπως τὴν ἀποδεχθῆ, ἵνα ἐκμάθῃ τὴν μεσελληνικὴν γλῶσσαν καὶ συνάψῃ πλούσιόν τι συνοικέσιον, ὅπερ θὰ ἠγάραζεν αὐτόν, ν' ἀποκατασταθῇ ἐκεῖ, ἀλλ' ἠρήθη κατηγορηματικῶς.

Ἐκτὸς τῆς φιλίας τοῦ Κλίφφορτ ὁ Λιναῖος προσεκτίησεν ἐπ' ἴσης καὶ τὴν τοῦ Βούργμαν, τοῦ Βοερχαβίου καὶ ἄλλων σοφῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης, τῆς τόσῃ γονίμου εἰς ἕξοχα πρόσωπα. Τοῦτου ἕνεκα διέτριψεν ἐν Ὀλλανδίᾳ πολὺ πλείυτερον ἢ ὅσον ἄλλως θὰ ἔπραττεν, ἔμεινε ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος ἐν Λεῦδῃ πρὸς ὀργάνωσιν τοῦ βοτανικοῦ κήπου καὶ πολλὰ ἐνταῦθα ἐδημοσίευσεν συγγράμματα, ἐν οἷς καὶ τὸ Σύστημα τῆς Φύσεως (Systema Naturae), τὸ πάντων σπουδαιότατον.

Ἦτομιάζετο νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς Σουηδίαν, ὅτε ἔμαθεν ὅτι φίλος τις αὐτοῦ δόλιος πάντα λίθον ἐκίει παρὰ τῇ μηιστῇ αὐτοῦ, ὅσως τὴν πείσῃ ν' ἀπαρνηθῇ τὸν Λιναῖον χάριν αὐτοῦ, καθόσον μάλιστα ἢ ὑπὸ τοῦ δόκτορος Μορούς ἐπιβληθεῖσα τριετής προθεσμία εἶχεν ἤδη λήξει πρὸ πολλοῦ.

Ἡ εἰδήσις αὕτη τοιαύτην τῷ ἐπροξένησε λύπην, ὥστε περιέπεσαν εἰς σοβαρὰν ἀσθένειαν.

Ἀναρρώσας ὁ Λιναῖος ἐγκατέλιπε τὴν Ὀλλανδίαν καὶ μετέβη εἰς Παρισίους, ἔνθα ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος θερμῆς καὶ συμπαιθεστάτης ἠξίωσεν αὐτὸν ὑποδοχῆς, ἔζησε δὲ ἐπὶ τινα χρόνον ἐν οἰκειότητι μετὰ τοῦ Ἰουσαιέως, τοῦ Ρεωμόρου, τοῦ Λασσέρ κλπ. ἐπιδιδόμενος ἔστιν ὅτε εἰς ἐπιστημονικὰς ἐν τοῖς πέριξ ἐκδρομάς, εἰς βοτανικὰς ἐρεῦνας κατὰ τὸ δάσος Φοντεναβλώ, τὸν κήπον τῶν Βερσαλλίων καὶ ἄλλους ὑπὸ φυτολογικῆν ἔποψιν σπουδῆς ἀξίους τόπους τῆς ὡραίας ταύτης χώρας τὴν τόσῃ ἐξεχούσης πασῶν τῶν ἄλλων ὅσας εἶχεν ἄχρι τοῦδε ἐπισκεψθῆ.

Ἐπανήλθε τέλος εἰς Σουηδίαν, ὅπου εἶχε προηγηθῆ αὐτοῦ ἡ φήμη του, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1739 μετὰ πενταετῆ ἀπουσίαν. Ἐβρεν ἐνταῦθα πάσας τὰς τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἔδρας ὑπὸ τῶν ἀντιζήλων του κατελιγμένους καὶ ἀπεκατεστάθη κατὰ συνέπειαν ὡς ἱατρός ἐν Στοκχόλμῃ παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, ὅτι ἴητο ἡμισυ κατὰλληλος εἰς τὴν πρακτικὴν τοῦ ἐπαγγέλματος ἐξάσκησιν ἄνθρωπος διηνεκῶς εἰς ἐμβριθεῖς ἐπιστημονικὰς μελέτας ἀσχολούμενος.

Ἡ σύζυγος μουσικοσυμβούλου τινὸς τοῦ βασιλέως καὶ πελάτις τοῦ Λιναῖου ἔπασχεν ἐκ χρόνιου κατάρρου· συνέστησεν αὐτῇ τὴν χρῆσιν πασιλλίου, ὅπερ ἀπέβη αὐτῇ ὠφελιμώτατον. Ἡμέρην τινὰ, καθ' ἣν ἡ σύζυγος τοῦ μουσικοσυμβούλου ἔπαιξε τὰ παιγνίσματα

μετὰ τῆς βασιλίσσης Οὐλρίκης, ἡ Α. Μεγαλειότης παρετήρησεν ὅτι εἶχέ τι ἐν τῷ στόματι.

— Τί εἶνε τοῦτο; ἠρώτησεν.

— Φάρμακον κατὰ τοῦ κατάρρου· μὲ ὠφελεῖ πάντοτε, ὡσάντις τὸ μεταχειρισθῶ, ἀπήντησεν ἡ σύζυγος τοῦ συμβούλου.

Συνέπεσε νὰ ὑποφέρῃ ἐπ' ἴσης ἐκ κατάρρου κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἡ βασίλισσα. Ἐκάλεσε τὸν Λιναῖον, ὅστις περιεποιήθη καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὴν, εἰς ἀμοιβὴν δὲ τούτου διωρίσθη ἱατρός τῆς ἀλλῆς. Τὸ στάδιον τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς δόξης ἀνεώχθη ἤδη αὐτῷ καὶ διέτρεξεν αὐτὸ λαμπρῶς καὶ ταχέως. Ὁ κόμης Τεσσέν, ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὠνόμασεν αὐτὸν ἀλληλοδιαδόχως ἱατρὸν τοῦ ναυτικοῦ καὶ βοτανικὸν τοῦ βασιλέως. Εἰς τῶν ἱδρυτῶν γενόμενος ὁ Λιναῖος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν Στοκχόλμῃ ἐξελέγη εἴτα πρόεδρος αὐτῆς, τῷ δὲ 1741 διευθύντης τοῦ βοτανικοῦ κήπου τῆς Ὑψάλης.

Εἶχεν ἤδη νομφεῦθῃ τὴν Σάραν Ἐλισάβετ εὐρῶν αὐτὴν πιστὴν παρὰ τὰς ἀποπειράς τοῦ μηισθέντος φίλου του. Ὁ γάμος ἐγένετο τὴν 27 Ἰουνίου 1739. „Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, βεβαίῳ βιογράφος τις αὐτοῦ, ὁ βίος του ὑπῆρξε πάντοτε ἄθλιος.“

Ἡ γυνὴ αὕτη εἶχεν ἀληθῶς κληρονομήσει τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἐστέρει δὲ τὸν σύζυγόν της καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀναγκάσιου. Ἀλλὰ μάλιστα ὑπέφερον ὁ Λιναῖος ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς, ὅταν ὁ υἱὸς αὐτοῦ (γεννηθεὶς τῷ 1741) ἤρξατο ἡλικιούμενος, καθόσον ἡ μητέρα μετὰ πραγματικῆς σκληρότητος πρὸς αὐτὸν ἐφέρετο διατηροῦσα τὸν υἱὸν της σχεδὸν ῥακένδυτον καὶ μὴ συνανούσα νὰ ἐξοδεύσῃ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἐφθαρμένων αὐτοῦ ἐνδωμάτων ἢ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ, μυριστρόπως δὲ αὐτὸν ταλαιπωροῦσα. Ἀπελπίζας ἐκ τῆς ἀφρόρητου ταύτης καταστάσεως ὁ νεανίας ἐπεχείρησέ ποτε καὶ ν' αὐτοκτονήσῃ, ἄλλοτε δὲ πάλιν θὰ κατατάσσεται εἰς τὸν στρατὸν, ἂν μὴ ἐκάλυεν αὐτὸν ἡ προσωπικὴ ἐπέμβασις τοῦ βασιλέως. Ἀντέσχεν ἐν τούτοις ὁ ταλαίπωρος νέος εἰς τὰς κακοπαθείας, ἃς τῷ ἐπροξένει ἡ ἀφρόρητος τῆς μητρὸς γλιχορῆτης, ἐγένετο ἀνακληρωτῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς βοτανικῆς καὶ δικαίαν διὰ τῶν ἰδίων ἔργων ἀπέκτησε ψήμην. Ἀλλ' ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν, ἀναμφιβόλως δὲ ὁ ἐλκενὸς δι' οὗ ἀνετράφη τρόπος συνετέλεσεν εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ θάνατον.

Ἐν τούτοις αἱ τιμαὶ συνέρρεον πανταχόθεν εἰς τὸν ἐνδοξὸν σουηδὸν φυτολόγον. Ἀλληλοδιαδόχως ὠνομάσθη ἀρχίατρος τοῦ βασιλέως, ἱππότης τοῦ πολικοῦ Ἀστέρως, ὃ δὲ βασιλεὺς, ὅστις συνεχῶς ἐπισκέπτετο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του, τῷ ἐχορήγει τίτλους εὐγενείας· μετεἶχε πασῶν τῶν σοφῶν ἐταριῶν, ἀνταπεκρίνετο μεθ' ὅλων τῶν ἐστεμμένων κεφαλῶν, αἵτινες τὰς ἐπαγωγότερας ἀπήρθονον αὐτῷ προσφορὰς καὶ προτάσεις.

Ἀλλὰ τί σημαίνουσι ταῦτα πάντα ἀπέναντι τῆς οἰκιακῆς εὐδαιμονίας, ἧς ἐστέρειτο; Ἡ δόξα, ἧτις παρέμεινε αὐτῷ ἄχρι τέλους πιστή, μόλις ἴσκει νὰ παρηγορῇ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἀπαύστων πικριῶν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.

Ὁ Λιναῖος ἀπέθανεν ἐν Ὑψάλῃ τὴν 10 Ἰανουαρίου 1778, τέσσαρα μόνον ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐκ παραλυτικῆς νόσου τὸ τρίτον προσβαλοῦσης αὐτὸν καὶ θείσης τέρμα εἰς τὸν ἄχαριν καὶ πλήρη οἰκογενειακῶν πικριῶν βίον του. Ἐκ τῆς Σάρας εἶχεν ἀποκτήσει καὶ τέσσαρας θυγατέρας, περὶ ὧν οὐδὲν ἄλλο ἀναφέρουσι οἱ βιογράφοι του. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν μητέρα τῶν ἔζησεν αὕτη μέχρι τοῦ 94 ἔτους ἐν τῇ χαρακτηριστικῇ τούτοις ἀσυνειδήτους ἀπολύτῃ ἡρεμίᾳ.

ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΗΜΩΝ ΤΟΝ ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ ΔΟΣ ΗΜΙΝ ΣΗΜΕΡΟΝ.

ΕΚΤΟΡΟΣ ΜΑΛΟ.

ΤΑ ΑΤΙΜΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ὑπὸ

Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Μέρος Τρίτον.

III.

Ὅταν ὁ Ραμπάλ ἠθέλησε νὰ ἴδῃ διὰ νυκτὸς τὴν Ἰουλίαν, ἀπρηθύνθη εἰς τινα τῶν φίλων αὐτοῦ, οὗ τὸ μέγαρον συνεκινῶναι διὰ κήπου μετὰ τοῦ ἄλλου Μονσῶ. Ὁ φίλος οὗτος, ἔκτακτον τρέφων διὰ τὰς συλλογὰς ἀδυναμίαν, ἦτο κάτοχος βιβλιοθήκης πλουσίας εἰς σπάνια συγγράμματα εἰς τὴν Ἐπανάστασιν ἀναφερόμενα, οὐδὲν δὲ τὸ παράδοξον, ἂν εἰς δημοσιογράφος εἶχεν ἀνάγκην νὰ συμβουλευθῆται τὰ βιβλία ταῦτα. Ταύτην τὴν φρόφασιν προέβαλεν, ὁ δὲ φίλος αὐτοῦ, ἀπὼν ἐκ Παρισίων διὰ πολλοὺς ἀκόμη μῆνας, εἶχεν ἀπαντήσει διατάσεων τὸν θυρωρὸν αὐτοῦ νὰ δέχηται τὸν κύριον Ραμπάλ εἰς οἶαν-δὴποτε ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς ἢ θελεῖ παρουσιασθῆ. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ δὲ ὦν, ἦτις συνεκινῶναι μετὰ τοῦ κήπου, καὶ τοῦ θυρωροῦ κατακλιθέντος ὁ Ραμπάλ ἦν κύριος τῆς οἰκίας.

Ἄφου ἀφῆκε τὴν Ἰουλίαν δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὸ ἔργον· εἶχε δὲ τι κάλλιον νὰ κάμῃ ἢ νὰ ἐπισκεφθῆ τὰ περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως συγγράμματα.

Ὅτι περὶ τῆς Μελχὰ εἶχεν εἶπει αὐτῷ ἡ Ἰουλία ἦτο σοβαρὸν· ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ περὶ τούτου καὶ ν' ἀποσβῆσῃ πάντα κίνδυνον· διότι ἂν ἔμελλε νὰ προσβάλλῃ τὸν κύριον Δὲ Βαλμονδουὰ καὶ τὸν πρίγκηπα, θὰ ὑπερήσπιζον ἐκείνους ἑαυτούς, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ὤφειλε νὰ ἐπαγρυπνῆ εἰς πᾶν ὅτι ἀπέβλεπεν αὐτὸν καὶ οὐδεμίαν νὰ καταλείψῃ εἰς τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ λαβῆν.

Τὰς μετὰ τῆς Μελχὰ σχέσεις αὐτοῦ δὲν εἶχεν ἔτι διαρρήξει, παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις ἐφημερίδων τινῶν, τούτο δὲ διότι ἡ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς χειρὸς τῆς Ἰουλίας ὑπόθεσις δὲν εἶχεν ἔτι προβῆ μέχρι τοσοῦτου ὥστε νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐρωμένην ὑπὸ πολλὰς ἐπιφύεις ὠφέλιμον αὐτῷ.

Πλὴν τῆς τέρψεως ἡ ἐρωμένη αὐτῆ ἐχρησίμευεν αὐτῷ διότι δι' αὐτῆς προσποριζέτο μέρος τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀναγκαίουεντος αὐτῷ πρὸς ἴδρυσιν τῆς ἐφημερίδος, ἦτις ἔμελλε νὰ ἦ ἡ ἀφετηρία τῆς τύχης του, ἦτο δὲ οὐχὶ εὐκόλον νὰ θυσιάσῃ τὸ κεφάλαιον τούτου, καθ' ἣν στιγμήν ἔμελλε ν' ἀποκτήσῃ αὐτὸ διὰ μέσου τῆς γυναικὸς ταύτης, ἀφού ἐπὶ μακρὸν εἰς μάτην εἶχεν αὐτὸ ἐπιδιώξει. Ἄλλ' ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος ὀρθὸς ἐφ' ὅσον ἐπραντίζετο ὅτι αἱ μετὰ τῆς γυναικὸς ταύτης σχέσεις του ἠδύναντο ἐπὶ μακρὸν ἀκινδύνως νὰ υφίστανται θὰ ἦτο νῦν ἀνόητος ἀδεξιότης καὶ μεγάλη ἀπροσῆνη.

Προδήλωσ ἀδύνατον ἦτο πλέον νὰ ἐξακολουθῆ δύο συγχρόνως πράγματα ἐπιδιώκων, ὧν τὸ ἐν τοσοῦτῳ τοῦ ἄλλου ἦτο ὑπέρτερον τὸσφ ἔκτακτον, τὸσφ θαυμάσιον, τὸσφ ἀπροσδόκητον ὥστε ὤφειλεν ὀλόκληρον τοῦ λοιποῦ ἑαυτὸν εἰς τούτο ν' ἀφιερῶσῃ.

Ἐμελλεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐπιθέσῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ πλοῦτου· ἐν ἔτι βῆμα καὶ θὰ ἦτο κάτοχος αὐτοῦ. Ἐπεριδομένους δὲ ἐπὶ τῶν ἑκατομμυρίων τῆς οἰκογενείας Γριπὰ ὁποίας δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις! Ὅποια ὄνειρα! Κατερχόμενος δὲ τὴν δενδροστοσίαν Μαλεσέρβ ἐβράδιζεν ὑψαύχην καὶ ἀγέρωχος τύπτων διὰ τῶν πελάτων τὸ ἔδαφος. Ὅποιον ἐπεφυλάσσετε αὐτῷ λαμπρὸν μέλλον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν Παρισίων, ἐν ἣ ἔλεινός προδραπένησις εἶχεν ἔλθει. Τίς θὰ ἔλεγεν αὐτῷ, ὅταν κατέλιπε τὴν Λουλούζην, τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν ὅτι ἦθελε μέχρι τοσοῦτου προαχθῆ.

Ἡ φιλοδοξία του τότε ἦν ἀπλῶς φιλολογική· νὰ συνθέσῃ μέγα δράμα, ὠραῖόν τι βιβλίον· ν' ἀποκτήσῃ πεφημισμένον ὄνομα. Ἄληθές

εἶνε ὅτι δὲν ἐπόθει μόνον τὴν δόξαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὕλικὰς ἀπολαύσεις, ἅς συνεπάγεται εἰς τοὺς γνώσκοντας νὰ ἐκμεταλλεύονται αὐτήν, τὰ χρήματα, τὰς ἐρωμένας τὰς ἐπὶ πνεύματι καὶ χάριτι διακρινόμενας γυναῖκας.

Ἦτο υἱὸς ῥαπτρίας, ἦτις ἐκαλεῖτο δεσποσύνη Ραμπάλ· ἐν τῇ μητρικῇ οἴκῃ ἔνα μόνον ἔβλεπε τακτικῶς ἐρχόμενον ἄνδρα, ὃν ἐκάλει „θεῖον“ ἀγνοῶν τὴν αἰτίαν τούτου ἐνόσφ ἦν μικρὸς, γινώσκων δὲ αὐτὴν ὑπὲρ τὸ θεόν ὅταν ἠλικιωθῆ.

Ἐν τῇ νηπιακῇ του ἠλικίᾳ ἠρέσκετο καὶ ἔχαιρε νὰ παίζῃ μετὰ τὰ παιδιὰ καὶ ταινίας μεταξίνων ὑφασμάτων, ἅτινα ἡ μήτηρ του εἶχε κόψῃ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας· ἔκοπτεν αὐτὰ εἰς μυρία τεμάχια καὶ ἔπαιζε χαίρων τόσφ διὰ τὸν εὐχάριστον θροῦν ὅσφ καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ αὐτῶν χρώματα· οὐδέποτε ἦν εὐτυχέστερος ἢ ὅταν ἠδύναντο νὰ μὲν κερχνῶς καὶ θαυμάζων ἐνώπιον πλουσίας ἐσθῆτος ἐτοιμῆς εἰς ἀποστολήν· βραδύτερον εἶχεν αὐτὸν ἡ μήτηρ του πολλὰκις καταλάβε θεωροῦντα διὰ τῆς ὁπῆς τοῦ κλειθροῦ μετὰ θάμβους τὰς ὠραίας χωρικὰς, αἵτινες ἤρχοντο εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ δοκιμάσῃσι τὰ παραγγεληθέντα ἐορτάσιμα φορέματα αὐτῶν. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἤρεσκεν αὐτῷ εἰς τὰς γυναῖκας ἡ πολυτέλεια, ἡ τουλάχιστον ἡ λάμψις καὶ ὁ θόρυβος αὐτῆς· καὶ ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν ἠλικίαν τῶν πρώτων ἐρώτων οὔτε εἰς ἀστῶν θυγατέρας διηρθύνθησαν τὰ πρώτα αὐτοῦ αἰσθημάτων, οὔτε εἰς ἐκείνας τῶν κορασιῶν αἵτινες εἶχον νὰ τῷ προσφέρωσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ τὴν καλλονὴν αὐτῶν, τὴν νεότητα, τὴν τρυφεράν των καρδίαν, στερουμένης δὲ καλλωπισμοῦ. Ἀμουῶν καὶ περιουσίας καὶ σχέσεων δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ τὴν τοιαύτην πολυτέλειαν ἢ παρὰ ταῖς ὠρίμου ἠλικίας ἐταίραις καὶ ταῖς κομφοδίς τοῦ θεάτρου ὅσα εὐτυχῆς ἐλογίζοντο ἐμπνέουσαι τὸν ἔρωτα εἰς νεανίαν ὠραῖον, νεαρὸν, εἴρωστον καὶ ἐπαγωγόν. Οὕτω διελθὼν πάντα τὰ θεάτρα τῶν Παρισίων ἔφθασεν εἰς τὴν Μελχὰ τὴν τελευταίαν ἐρωμένην του.

Ἡ ἐργασία εἶνε δεσπότης ἀσθηρὸς, ἀπαιτητικὸς καὶ ζηλότυπος, ἀπατεῖ ν' ἀπεριωθῆ τις εἰς αὐτὸν ὀλόκληρος· τὸ μέγα φιλολογικὸν του ἔργον, τὸ λαμπρὸν σύγγραμμα, ὅπερ ἔμελλε νὰ γράψῃ δὲν τὸ κατώρθωσε διότι ἦτο πάντοτε περιεσπασμένος, κεκμηκός, ἐκτεθηλυμένος καὶ ἀπρηθύνων ὑπὸ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀπάτης, ἣν διῆγε ζωῆς καὶ εἰς ἣν ἠναγκάζετο νὰ καταδραπανᾶται ἀαύστως.

Ἐπιφυλασσόμενος ν' ἀσχοληθῆ εἰς τὸ σύγγραμμα, ὅπερ θὰ συνέγραφε βεβαίως ἂν ἦθελεν εὐρεθῆ ἐν ἄλλῳ τινι κύκλῳ, ἐπεδόθη εἰς ἔργα εὐκολώτερα, ἅτινα αἰτίοι δὲν ἦσαν οἷα ἐπεθύμει καὶ ὅποια ἠδύναντο νὰ παραγάγῃ τῷ εἶχον ἐν τοῦτοις ἀποκομίσει ἤδη φήμην τινὰ· φιλοσοφικὸν τι ἔργον βλέψων πολιτικῶν, ὅπερ προώριστο νὰ ἀνοίξῃ αὐτῷ τὴν πρὸς τὸ Κοινοβούλιον ὁδὸν καὶ μυθιστόρημά τι τὸ ὅποιον ἦτο προσωπικὴ ἱστορία, ἣν πολλὰκις εἶχε διηγηθῆ ἐπακουσίζόμενος ἐπὶ τῆς τραπέζης τῶν ζυθοπωλείων, ἣν δὲ διηγήσεις τῶν ἐρώτων αὐτοῦ ἐν ταῖς θεάτροις μετὰ πρωτοτύπου τινὸς καὶ περιπαθοῦς γεγραμμένη ὕφους, ὁ ἦρωας τῆς ὁποίας παρίστατο μάλλον οἷον ἐπλαττεν αὐτὸν ἢ φαντασία ἢ ὅ,τι πράγματι ἦτο, καὶ μετὰ τῆς φιλοδοξίας τῆς σέως τοῦ νὰ φαίνεται ἐνθουσιῶν πρὸς τὴν ἀγνότητα, τὴν ποίησιν, τὸ ἰδεῶδες καὶ τὴν πρὸς τὸν τυχοδιωκτικὸν βίον φρίκην.

Καὶ ἐν τοῦτοις ἐκ τοῦ βίου τούτου, εἰς ὃν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταδίου του ἦτο καταδικασμένος, εἶχε διατηρήσει ἕξεις τινὰς, ἀπ' ὧν ἐγίνωσκεν ἐπιδαξίως νὰ ὠφεληθῆται. Εἶχε παρέλθει ἤδη δι' αὐτὸν ὁ καιρὸς ἐκείνος, ἐν ᾧ τὸ φῶς καὶ τὸ θάλαπος εὗρισκε μόνον ἐν αἰθούσῃ τινι ζυθοπωλείου καὶ καθ' ὃν μόνος εἶχε συντροφίας τὰς χυδαίας τῶν καφετειῶν γνωριμίας. Ἐν τοῦτοις ἐσπέρα δὲν παρήρχετο χωρὶς νὰ κάμῃ βραχίαιαν τινα ἐπίσκεψιν εἰς τοὺς ἄλλους φίλους του καθήμενος πλήθειον αὐτῶν, προσφέρων ἀφιειδῶς ποτὰ εἰς τοὺς προσερχομένους εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ, ἀγαθὸς εἰς τοὺς ἀτυχεῖς αὐτοῦ φίλους, ἀπλοῦς καὶ μελιχίος πρὸς πάντας. Τὴν ἐκφραστικὴν δὲ ταύτην καὶ μεσημβρινὴν ἐγκαρδιότητα, ἦτις φαίνεται λαλοῦσα, γελῶσα, κολακεύουσα, ὑπισχνουμένη, παρφοδοῦσα τὰ πάντα καὶ ἑαυτὴν ἔτι, ἀντήμειβον οἱ πρὸς οὓς ἐπεδεικνύετο διὰ φιλικῆς ἀφοσιώσεως μεγάλης καὶ ἐκτάκτου εἰς ἣν μέγα μέρος τῶν ἐπιτυχιῶν αὐτοῦ ὤφειλε.

Καὶ πρὸς τοῦτοις ἦν πολυπράγμων χωρὶς νὰ φαίνεται τοιοῦτος, συνετός, παμπόνηρος καὶ μυστηριώδης ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐλαφρότητος. Οἱ μετὰ τῶν ἐλαφρῶν γυναικῶν δεσμοὶ αὐτοῦ τῷ εἶχον προσπορίσει σχέσεις ἐν τῷ κύκλῳ τῶν οικονομολόγων καὶ ἐπιχειρηματιῶν. Δι' ἄλλον αἱ σχέσεις αὐταὶ θ' ἀπεβάνον ἴσως ἀσήμαντοι, ἀλλ' οὗτος διὰ τοῦ ὀμνητικῶς του χαρακτήρος καὶ τῆς δεξιότητος τοῦ νὰ παρεισάγῃ πανταχοῦ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον καὶ νὰ φαίνεται ἐπὶ τέλους διὰ παντὸς μέσου πάσης ἰδιοτελείας ἀπληλαγμένος εἶχε κατορθώσει νὰ καταστήσῃ ταύτας χρησίμους καὶ ἐπικερδαῖς. Οὕτω μεταξὺ ἀνθρώπων, οὓς διεχώριζον πολλὰκις ἀνοητέροιον φραγμοὶ, ἀπέβη πρόσωπον μεσάζον εἰς ὃ ἀπρηθύνοντο ἐν ὄρα ἀνάγκης καὶ ὕφ' οὗ ἠρέσκοντο νὰ δέχωνται τὰς φιλικὰς ταύτας ὑπηρεσίας.

Ἄλλὰ τὰ μέσα ταῦτα, δι' ὧν ἄχρι τοῦδε εἶχε ζήσει τῷ ἐνέπνευσαν βαθεῖαν ἀηδίαν. Μεγάλως ἠγανάκει ὑποχρεούμενος νὰ διανέμηται μετὰ τῶν διευθυντῶν τῶν ἐφημερίδων, οὓς περιεφρόνει, ὅσα διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ ἐπορίζετο χρήματα. Ὁ δημοσιογραφικὸς βίος οὕτως ἐξασκούμενος ἀπεγοήτευεν αὐτόν. Τὸ δὲ καθαρῶς φιλολογικὸν στάδιον ἀπ' ἐτέρου ἐφάνετο αὐτῷ ἐπάγγελμα ὅπερ οἱ εὐθῆδες μετέρχονταν, διότι οὐδὲλλως ἀποζημιῶσι δι' ὅσους ἐπιβάλλει μόχθους. Πολλὰκις, εἶνε ἀληθές, προσηνήχθησαν αὐτῷ οὐκ εὐκαταφρόνητοι θέσεις· ἀλλ' ἐθεώρησεν αὐτὰς ἀνεπαρκεῖς· εὗρισκεν αὐτὰς κατωτέρας ἑαυτοῦ καὶ ἀπέριπτεν αὐτὰς προτιμῶν τοῦ ἀσφαλοῦς παρόντος τὰς τοῦ μέλλοντος μεγάλας ἐπιτίδας.

Θὰ ἐπερίμενε.

Τὸ μέλλον ὅμως τοῦτο δὲν ἐφάνετο· αἱ εὐκαιρίαι εἶχον παρέλθει· οὐδὲν εἶχε κατορθώσει, τὸ δὲ χειριστὸν ἔδυσπίστου πρὸς αὐτὸν ὡς πονηρὸν δυνάμενόν ποτε νὰ καταστῆ ἐπικίνδυνος.

Ἐν ἠλικίᾳ τριάκοντα καὶ ἕξ ἐτῶν διηρωτάτω μήπως ἐσφάλῃ ὡς πρὸς τὴν ὁδόν, ἣν ἠκολούθησε· ἀνήσυχος καὶ εὐερέθιστος, ἠδημόνει δὲ καὶ ἀπέβαλλε τὴν ὑπομονὴν του βλέπων ποῦ εἶχον φθάσει, ἐκείνους οἵτινες ἤρχαντο μετ' αὐτοῦ τοῦ σταδίου των καὶ οὐδὲ ἴσοι αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν ἐλογίζοντο.

Τὰ ἑκατομμύρια Γριπὰ ἔμελλον νὰ τῷ ἐπιτρέψωσιν ὅπως ἀποζημιωθῆ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ χρόνου καὶ νὰ κατακτήσῃ τὴν κοινωνικὴν θέσιν, ἣν ἐπεδιώκεν.

Ὅτε ἐν Τρουβίλλῃ εἶδε τὴν Ἰουλίαν ὅ,τι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐδελέασεν αὐτὸν ἦσαν τὰ ἑκατομμύρια ταῦτα. Ἦτο παντελῶς ἄπειρος τῶν νεανίδων, δύσπιστος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν ἄλλων ὅσον καὶ τὴν ἑαυτοῦ οὐδὲλλως ἐφαντάσθη ὅποιαν ἠδύναντο νὰ παραγάγῃ ἐντόπωσιν ἐν νεαρῇ καὶ ἀνήγῃ καρδίᾳ· καὶ ὅταν ἤκουσεν ἑαυτὸν ἐρμηγυμένον ὑπ' ἐκείνης ἄλλιον ἢ ὅσον αὐτὸς ἠδύναντο νὰ ἐρμηγεύσῃ ἑαυτὸν, ὅταν εἶδεν αὐτὴν ἀνακαλύπτουσαν ἐν πνεύματι του καὶ εἰς τὸν χαρακτήρᾳ του πλείστας ἐκτάκτους ἀρετὰς καὶ εἰς αὐτὸν ἀγνώστους ἔτι, ὅταν ἐπεβεβαίωσεν αὐτῷ ἐκείνην τὸ ἐνδοξον μέλλον, ὅπερ δι' αὐτὸν προέβλεπε μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπερβαίνοντος ἐκείνον, δι' οὗ ἐβανκαλίζετο κατὰ τὰς ὄνειροπολήσεις του, ἠσθάνθη ἐπὶ στιγμήν θριαμβευτικὴν τινα ἐκπλήξιν. Κολακευόμενος τότε ὑπὸ τοῦ λελογισμένου τούτου θαυμασμοῦ, ὑπὸ τῆς ἐνστάτικου ἐκείνης πίστεως, θελγόμενος ὑπὸ τῆς νεότητος ἐκείνης, θαμβούμενος ὑπὸ τῶν ἑκατομμυρίων κατελήφθη αἴφνης ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὠθήσεως ἐκείνης ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδιώξῃ θετικὸν τινα σκοπὸν, τὸν διὰ τοῦ ἔρωτος γάμον.

Ὅ,τι ἀνησυχῆ αὐτὸν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, ἦτις τόσφ ἀπροσδοκῆτως ἐνεφανίζετο, ἦτο ἡ οἰκογένεια τῆς Ἰουλίας· ἡ μήτηρ, ὁ ἀδελφός, οἵτινες ἔβλεπον αὐτὸν οὐχὶ διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν ὡς καὶ ἡ Ἰουλία. Ὅποιος δὲν θ' ἀντέτασσον κατὰ τοῦ γάμου τούτου ἀντιρρήσεις. Ὅπως προλάβῃ δὲ καὶ ἀπομακρύνῃ αὐτὰς ἐπεθύμει νὰ παρουσιασθῆ μετὰ πλειοτέρων τίτλων· διευθυντῆς μεγάλης ἐφημερίδος, βουλευτῆς.

Ἦνα δὲ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν πάντα ἀξιόπιστον ἐναντιώσεως λόγον, Ἦνα μὴ δώσῃ λαβὴν εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ δουκὸς Βαλμονδουὰ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, οἵτινες ἔμελλον ὑπερασπιζόντες ἑαυτούς νὰ

ἐπιδιώξωσι τὴν ἀπώλειάν του ὤφειλεν ἤδη παρευθὺς νὰ διακόψῃ τὰς μετὰ τῆς Μελχὰ σχέσεις αὐτοῦ.

Τούτο δὲ ἠτοιμάζετο νὰ πράξῃ.

IV.

Ἡ στιγμή ἀκριβῶς ἦν καταλληλοτάτη διὰ τὴν διάστασιν ταύτην. Δαπανήσας εἰς τὴν συνέντευξιν αὐτοῦ ἱκανὸν τῆς νυκτὸς μέρος εἶχεν εἰδοποιήσῃ τὴν Μελχὰ νὰ μὴ τὸν ἀναμένῃ, διότι ἔμελλε νὰ μεταβῆ πρὸς παρασκευὴν τῆς ὑποψηφιότητος του· ἐγίνωσεν δὲ ὅτι θὰ ἐπωφελεῖτο ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας τῆς.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ δὲν θὰ εὗρισκεν αὐτὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ἢ ἂν εὗρισκεν αὐτὴν δὲν θὰ ἦτο μόνη· ἐν ἑκατέρᾳ δὲ τῶν περιπτώσεων τούτων ἡ ῥήξις θὰ ἐπῆρχετο ἀπότομος, ἄμεσος, ἄνευ δυνατῆς ὑπερασπίσεως, ἀμετάκλητος· ἀκριβῶς δὲ τοιοῦτὸ τι ἐπεθύμει τὴν στιγμήν ταύτην. Οὕτω θ' ἀπηλλάσσετο τῆς Μελχὰ διὰ παντός, τοῦθ' ὅπερ καὶ εὐάρεστον ἦτο καὶ οἰκονομικόν. Ἐξετιθέτο, εἶνε ἀληθές, εἰς τὴν θυσίαν μέρους τῶν κεφαλαίων, ἅτινα θὰ τῷ ἐβοήθει ἐκείνη νὰ προμηθευθῆ διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς ἐφημερίδος του, ἀλλὰ τὸν κίνδυνον τοῦτον ὤφειλε καρτερικῶς νὰ ὑπομείνῃ, ἂν δὲν κατώρθου ν' ἀποφύγῃ αὐτόν.

Τὰ σχέδια τοῦ δουκὸς Βαλμονδουὰ δὲν ἀφῆκαν αὐτῷ δυστυχῶς ἐλευθερᾶν τὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων καὶ τῆς καταλήλου ὥρας, ἐν μέσῳ δὲ δύο ἀπειλητικῶν κινδύνων ὤφειλεν ἀντιπάσης θυσίας ν' ὑποβληθῆ εἰς τὸν ἕτερον χάριν τοῦ σπουδαιότερου· ὀλίγα χιλιᾶδες φράγκων ἐπανευρίσκονται, ἀλλὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἰουλίας Γριπὰ δὲν θὰ κατώρθου νὰ ἀναπληρώσῃ.

Ἀκολουθῶν τὴν ὁδὸν Μαδρίτης, Ἦνα φθάσῃ εἰς τὴν ὁδὸν Βουλώννης, ἔνθα ἡ Μελχὰ κατεῖχε μετριόφρονα μικρὰν οἰκίαν, παρεδίδοτο εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τούτους πάνω ἀνέτως ὡσεὶ εὕρισκετο ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καθόσον οἱ Παρίσιοι ἦσαν ἤδη εἰς τοῦ Μορφέως τὰς ἀγκάλας παραδεδομένοι, ἐρημία δὲ καὶ σιγὴ ἐν αὐτοῖς ἐβασίλευεν· καὶ αὐτὴ ἡ πλατεῖα τῆς Εὐρώπης, ἐν ἣ τοσαῦτα συνήθως διασταυροῦνται φῶτα καὶ τοσοῦτοι συγκροῦνται θόρυβοι, κατεῖχετο ὑπὸ σκότους καὶ σιγῆς. Οὐδὲν οὔτε περὶ αὐτόν, οὔτε πρὸ αὐτοῦ ἐφαίνετο ἡ ἡκούετο.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Μελχὰ θυρωρὸς δὲν ὑπῆρχεν· εἰσῆλθε διὰ τῆς κλειδὸς ἦν ἔφερον, ἠρέμα δὲ καὶ μετὰ προφυλάξεως ἐπανέλεισε τὴν θύραν· τὸ ἐν τῇ κλίμακῃ φῶς ἐξέπληξεν αὐτόν. Διὰ τί τὸ φῶς τοῦτο δὲν ἦτο ἐσβεσμένον, ἀφού ἀνήγγειλεν ὅτι δὲν θὰ ἤρχετο; Ταχεῖ, ἀλλ' ἔλαφρῷ τῷ βήματι ἀνήλθεν εἰς τὴν πρώτην ὀροφήν καὶ ζωηρῶς διήλθε τὸν προθάλαμον. Μακρὰν ἔχων τοῦ οἰκήματος πείραν διηρθύνθη ἀσφαλῶς· ἔθηκεν αἴφνης τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μῆλου τῆς θύρας καὶ ἠνέφξεν αὐτήν.

Ἔστη τότε Ἦνα ἀκροασθῆ. Οὐδεὶς θόρυβος· τὰ παραθυρόφυλλα ἦσαν κεκλεισμένα, τὰ παραπετάσματα καταβεβησμένα καὶ τὸ σκότος φηλαφητὸν ἐν τῷ κοιτῶνι. Οὐδὲν. Ἐξήγαγε κνιτὸν ἐκ τοῦ θηλακίου του καὶ ἤραψε πυρεῖον· τὸ δωμάτιον ἦν ἐν τάξει, ἡ κλίνη κενὴ καὶ ἄθικτος. Κίνημα ὀργῆς διέφυγεν αὐτόν. Ἡ ἀπουσία τῆς Ἰουλίας ἦν ἱκανῶς ἐμφαντικὴ, ἀλλ' ἐπεβράδυνε τὴν ῥήξιν. Ὁφείλεν ἤδη νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπάνοδον αὐτῆς καὶ τὴν μέλλουσαν νὰ ἐπακολουθήσῃ σιγήν· θὰ ἔδιδεν ἐκείνη ἐξηγήσεις. Τί πληξίς! Ἐξηγλήθη δὲ λίαν δυσηραστήμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντροῦ καὶ ἐστρέφετο ἐπὶ πολὺ ἕως ὅτου ἀπεκοιμήθη.

Περὶ τὴν πρωΐαν ὁ κρότος ἀνοικομένης θύρας ἐξέπνισεν αὐτόν.

Ἦτο ἡ Μελχὰ.

— Ἦσο ἔδω, ἀνέκραξεν αὐτή.

— Καὶ σὺ δὲν ἦσο.

Ἀνέσσυρε τὰ παραπετάσματα καὶ ἐπανεβλῶν.

— Ὅταν δὲ εἰσῆλθον καὶ δὲν σὲ εὗρον ἐσεσφθην πρῶτον νὰ σοὶ γράψω δύο λέξεις δηλῶν τὴν ὀριστικὴν διακοπὴν τῶν σχέσεών μας. Ἔμεῖνα ὅμως Ἦνα μὴ με καταζητήσῃς ὑπὸ τὴν πρόφασιν ἐξηγήσεων.

Ἐμενεν ὀρθία ἡ Μελχὰ παρὰ τὴν θύραν ἐντὸς μεγάλου περι- τετυλιγμένη ἐπανωφορίου, τὴν δὲ κεφαλὴν ἔχουσα περιβεβλημένη δι' ἐπικαλύμματος ἐκ λευκοῦ τριχάπτου.

— Ἄλλὰ τί ἔχεις, ἐπιθύρισε, τί ἔπαθες;

Ὁ Ραμπὰλ ἐπλησίασεν αὐτὴν καὶ διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων ἀπειμάκρυνε τὸ καλύπτρον αὐτὴν ἐπανωφορίου ὑπὸ τὸ ὅποιον ἐφάνη φέρουσα ἐσπερίδος ἐσθῆτα.

— Πόθεν ἔρχεσαι; ἠρώτησεν.

Ἐκεῖνη ἐδίστασεν ἐπὶ μικρὸν.

— Εἶνε ἀπλούστατον — ἐπανέλαβε δὲ μετ' εὐστροφίας.

— Ἀπλούστατον ὄπῃρξε συνουσία εἰς τῆς Ραφαέλλας.

— Δὲν τὸ ἐπέτυχες; συνήντησα τὴν Ραφαέλλαν χθές, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπήρξατο εἰς Χάβρην διὰ τῆς ἀμαξοστοιχίας τοῦ μεσο- νυκτίου.

Ἡ Μελχὰ δὲν ἦτο γυνὴ ἀποβάλλουσα τὴν ἐτοιμότητα αὐτῆς ἐν τοιαύταις περιστάσεσι· περίεστη ἐν τούτοις εἰς ἀμηχανίαν. Ἦψωσε τοὺς ὤμους.

— Διὰ τί δὲν μοὶ εἶπες ὅτι δὲν με ἀγαπᾷς πλέον; θὰ ἦτο τοῦτο ἐντιμότερον· θὰ ἐθλιβόμην διὰ τοῦτο, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠγανάκτων. Τῆς καρδίας ἡμῶν, φεῦ, δὲν εἴμεθα κύριοι, ἀλλὰ τῆς συνετοῦ σῶός μας!

Ἐφ' ὅσον ὠμίλει, ἐπεταίετο ἡ ἐκπληξίς τῆς Μελχὰ.

— Ἄλλὰ πόθεν ἐνόησες ὅτι δὲν σὲ ἠγάπων πλέον, ἠρώτησεν.

Τί σημαίνει ἡ σκηνὴ αὐτῆ τὴν ὅποιαν μοὶ κάμνεις σήμερον;

Ἔστη ὡσεὶ ἀναζητοῦσά τι ἐν τῷ νῷ· εἶτα αἶφνης πλήττουσα τὸ μέτωπον.

— Ἐδρον· θὰ νομψευθῆς καὶ σὲ στενοχωρῶ· μοὶ ὠμίλεις περὶ τιμῆς καὶ συνεδήσεως. Διὰ τί δὲν μοὶ ἔλεγες ἀμέσως ὅτι νομψεύσασαι; θὰ ἐθλιβόμην διὰ τοῦτο, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠγανάκτων. Τοῦ βίου μας, φεῦ, δὲν εἴμεθα κύριοι, ἀλλὰ τοῦ αἰσθηματός μας! ἀνόγητος ἔσθαι.

Ἦδη ἐκεῖνος περιῆλθεν εἰς ἀμηχανίαν· συνῆλθεν ὅμως βλέπων ὅτι ἠδύνατο ν' ἀποβῆ αὐτῷ χρησίμος ἡ νέα αὐτῆ τῆς φιλονεικίας τροπὴ.

— Λοιπὸν, ναί, εἶνε ἀληθές· πρόκειται νὰ νομψευθῶ· καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἤμαι ἐραστῆς γυναικός, ἥτις με θεατρίζει. Ἄλλὰ καὶ νομψευόμενος δὲν θὰ σ' ἐγκατέλειπον. Ὁ γάμος οὗτος εἶνε ἀπλὴ ἐπιχείρησις. Ὁ βίος ὃν διάγω ἀδύνατον νὰ παραταθῆ· ἀδύ- νατον δὲ ν' ἀπαλλαγῶ τῆς θέσεώς μου ἢ δι' ἐνός γάμου· βραδύτερον θὰ ἦτο λίαν ἀργά· δὲν ὑποχωρῶ εἰς αἰσθημα, ἀλλ' εἰς ἀνάγκην. Ἄν δὲν ἔβλεπον ὅτι πρὸ οὐραίου εἶδον, οὐδέποτε θ' ἀπεχωρίζομην ἀπὸ σοῦ· θὰ συνεμερίζομην μετὰ σοῦ τὴν περιουσίαν μου.

— Λοιπὸν, ἄς τὴν μοιρασθῶμεν.

— Τώρα!

— Καὶ τί τώρα! Ἄ! μὴ νομίζεις ὅτι σὲ δικαιολογεῖ τὸ τώρα σου, διὰ νὰ κάμῃς οἰκονομία· μὴ δὲν ἐθυσίασα τὰ πάντα διὰ τὰ συμπερόντά σου; ὅταν δὲ περιέρχεται ἐπὶ τέλος εἰς χεῖράς σου ἡ περιουσία, οὐδόλως λαμβάνεις ὑπ' ὄψιν τὰ ἰδικά μου; Ἦγουν, εἶνε ἐλευθερὴ ἡ σκηνὴ σου αὐτῆ. Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ὅπου ἔπεισα τὸν βαρῶνον νὰ συμπληρώσῃ τὸ κεφάλαιον διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς ἐφημε- ρίδος σου· σήμερον μάλιστα ἠδύνασο νὰ υπογράψῃς τὴν συμφωνίαν.

Προσέβλεψαν ἀλλήλους, ἀλλ' ὅσφ καὶ ἐγνωρίζοντο δὲν ἐνόησαν τί ἐκάτερος εἶχεν ἐν τῷ νῷ.

— Ὁ, τι καὶ ἂν εἶπες, οὐδέποτε θὰ δικαιολογηθῆς εἶπεν ὁ Ραμπὰλ.

Ἄλλ' ἐκεῖνη ἐξηκολούθησε μεθ' ὑπερηφάνου ὀργῆς.

— Ναί, ὑπῆρξα διὰ σὲ γυνὴ ἀφρωσιωμένη, οὐδένα ἄλλον ἐκτός σοῦ ἠγάπησα, οὐδεμίαν εἶχον εὐτυχίαν ἄλλην πλὴν τῆς ἰδικῆς σου, ναί, ὑπῆρξα διὰ σὲ εὐκρινῆς σύμβουλος· ναί, ἔσχον τὴν εὐχαρίστησιν καὶ ἔχω ἀκόμη τὴν ὑπερηφάνειαν ὅτι σοὶ προσέφερα ὑπηρεσίας.

Τὴν διέκοψεν ἐκεῖνος.

— Ἔσο βεβαία ὅτι δὲν τὰς ἐλησμόνησα· θὰ ἤμην ἄδικος ἂν δὲν ὠμολόγουν ὅτι μοὶ ἐγένεσο πολλάκις καλὴ καὶ χρησίμος φίλη,

καὶ ὅτι εὐηρεστήθης νὰ κάμῃς δι' ἐμέ, καίτοι δὲν ἔχω πλέον ἀνάγκην αὐτοῦ, θὰ τὸ δεχθῶ· θὰ ὑπογράψω τὴν συμφωνίαν μετὰ τοῦ βαρῶνου.

Ἐστέναξε.

— Ὅθ' ἔχωμεν τοῦλάχιστον τὴν παρηγορίαν ὅτι ἀπεχωρίσθημεν ἀξιοπρεπῶς.

— Ἄλλὰ διὰ τί ν' ἀποχωρισθῶμεν; Κατὰ τὰς προστοιμασίας τοῦ γάμου σου, ναί, τὸ ἐνοῶ, θὰ παύσωμεν νὰ βλεπόμεθα· τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἐπιχειρήσεώς σου· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα; Εἶνε ὠραία τοῦλάχιστον; ποία εἶνε ἡ οἰκογενεὰ τῆς;

Ἐκεῖνος δὲν ἀπήντησεν.

— Δὲν νομψεύσασαι δὴ κρυφά, διὰ τί τόση μυστικότης;

— Τίποτε δὲν εἶνε ἀποφασισμένον ἀκόμη· ἡ ἐλαχίστη ἀκριτο- μωθία ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀποτυχίαν. Θέλεις ν' ἀποτύχη;

— Ὁ! ὄχι.

Καὶ ἐν τῇ κραυγῇ ταύτῃ ἐφάνη ὀλόκληρος τῆς Ἑβραίας ἡ ἰδιότησα.

— Ποίαν ὦραν πρόπει νὰ ἰδῶ τὸν βαρῶνον σήμερον; ἠρώτησεν ἐπανερχομένη εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

— Εἰς τὰς ἕξ.

— Πολὺ καλὰ.

Διηρῶνθη πρὸς τὴν θύραν.

— Φεύγεις;

— Βεβαίως.

— Δὲν κάθησαι νὰ συγγενματίσωμεν;

— Τί ἔχεις;

— Ὅχι· μεγάλα πράγματα, νομίζω.

— Λοιπὸν, ἐνδύσου καὶ μετὰ μίαν ὥραν, ἔλα νὰ με εὔρης εἰς τὸ καφενεῖον Ρίς· θὰ πάρωμεν μαζὺ τὸ γεῦμα.

(Ἐπεταὶ συνέχευται.)

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

Ἡ φήμη δὲν εἶνε πάντοτε τῆς ἀξίας ἀσφαλῆς ἐγγύησις.

Ρουσσώ.

* * *

Ἡ καλοκάγαθία πλείονας παρέχει φίλους ἢ ὁ πλοῦτος καὶ πλειοτέραν ἐμπιστοσύνην ἢ ἡ δύναμις.

Φενελόν.

* * *

Ὁ φοβούμενος τὸν θάνατον, τοὺς πόνοους, τὴν πενίαν, τὴν ἐξορίαν δὲν δύναται νὰ ἦ δίκαιος.

Κικέρων.

* * *

Ἦνα διδάξῃ τις τὴν ἀρετὴν πρέπει νὰ ἦ ἐνάρετος, πολλάκις δὲ οἱ πατέρες στεροῦνται τῆς ἀγωγῆς, ἣν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐμ- πνεύσωσιν τοῖς τέκνοις αὐτῶν.

Γυζώτος.

* * *

Ἡ ἱστορία ὠφελεῖ, οὐχὶ διότι ἀναγινώσκειται ἐν αὐτῇ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ διότι χρησιμεύει ἡμῖν ὡς ὁδηγὸς διὰ τὸ μέλλον.

Λουρουή.

* * *

Πείθεται τις πάντοτε εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ὅταν ὑπαγο- ρεῦται ὑπὸ τῆς βίας.

Λαμηνναί.

* * *

Η ΠΥΡΙΤΙΣ.

Πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἐγένετο ἡ ἐφεύρεσις τῆς πυρίτιδος εἶναι ἀδύνατον νὰ καθαρῶς τις διὰ τὴν ἑλλησφιν ἀσφαλῶν περὶ τοῦτου εἰδήσασιν, οὐχ ἦτιον βέβαιον θεωρεῖται ὅτι οὗτε ὁ Rocher Baco ἐν ἔτει 1220, ὅπως οἱ Ἕλλησι· ἰσχυρίζονται, οὗτε ὁ γερμανὸς μοναχὸς Berthold Schwarz, ὅστις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδὲ ὄπῃρξεν, ἐν ἔτει 1320 κατὰ τὰς ἀλχημικὰς αὐτοῦ ἀποπειράς ἐφευρε τὴν πυρί- τιδα. Ἡ ἐφεύρεσις τῆς πυρίτιδος ἀνέρχεται μᾶλλον εἰς ἐποχὴν, ἥτις πιθανῶς προηγήθη τῆς ἡμετέρας, καὶ ἥτις οὐδαμῶς συμπίπτει μετ' ἐκείνης, ἐν ἣ τὸ πρῶτον ἐγένετο χηρῆσις αὐτῆς ἐν Ἐδρώπῃ πρὸς πολεμικοὺς σκοποὺς.

Πιθανότερα φαίνεται ἡ γνώμη, ὅτι ἡ πυρίτις ἐφευρέθη ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀσίᾳ (Κίνα καὶ Ἀνατολικαῖς Ἰνδίας) ἐν αἰς χώραις ὑπάρχουσι νιτρογόνα στρώ- ματα καὶ εἰς πολλὰ μέρη προδιδόνται ἀναθυμιάσεις νιτροῦ. Οἰκοθεν λοιπὸν ἐν- νοεῖται ὅτι Κινέζοι καὶ Ἰνδοὶ ἐγκαίρως παρατήρησαν τὸ εὐφλεκτον τοῦ νιτροῦ τοῦτου διὰ πεπρωκτωμένον ἄνθρακος, καὶ εἶτα, ἂντι νὰ βίπτωσι τὸ νιτρον ἐπὶ διαπύρων ἀνθρώπων, ἀνεμίγρουν πρῶτον καλῶς ἀμφοτέρως τὰς ὄλας, καὶ τέλος τοῖς ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ προσθέσωσιν εἰς τὸ μίγμα τοῦτο τὸ διὰ τὸ λίαν εὐφλεκτον γνωστὸν θεῖον.

Κατὰ τινος ἐν ἀρχαίῳ τινὶ κώδικι τοῦ Ἰνδοστᾶν ἀπαντωμένης πληροφορίας ἠθέλησαν νὰ ἀναγίγνωσι τὴν ἐφεύρεσιν τῆς πυρίτιδος εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωβσέως. Κατὰ τι δὲ χωρίον ἐν τῷ συγγράμματι „Βίος Ἀπολλωνίου τοῦ Τσανάως“ ὑπὸ Φίλο- στράτου οἱ μεταξὺ τοῦ Bech καὶ τοῦ Γάγγου κατοικοῦντες λαοὶ ἐργαζόμενοι ἤδη ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου τὴν πυρίτιδα. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀπεχθείας τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ πολέμου ἐναν- τίων τῶν λαῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ οὗτοι διατέλλον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦσαν εἰς θέσιν νὰ καταστρέψωσι τοὺς ἐχθρούς των διὰ βροντῶν καὶ κεραυνῶν ἐκ τῶν προχωμάτων. Ἐν τοῖς συγγράμ- μασι τοῦ Βιτρούβιου ἀναφέρεται ὅτι ἐν ἔτει 212 π. Χ. κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μαρκέλλου πολιορκίαν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμήδους τῶνον δεξιῶς καὶ ἐπι- μόνως ὑπερασπιθεῖσάν Σαρακοσῶν πολεμικῆ μηχανῇ τοῦ Ἀρχιμήδους μετὰ μεγάλου θορόβου ἐξεσφενδόνιζε λίθους· τοῦτο ἤρουνθη νὰ καταρθῶσιν ἀναμφερόβως ὁ Ἀρχιμήδης χηρῆσι ποιούμενος βληθῆς ὁμοίας τῇ πυρίτιδι ὡς κινητικῆς δυνάμεως, διότι αἱ λοι- παὶ τῆς ἐχοχῆς ἐκείνης λιθοβόλοι μηχαναὶ ἐξεσφενδόνιζον τοὺς λίθους ἀψοφρηεῖ.

Προκόροτα πεπληρωμένα ὑπὸ πυρίτιδος ἦσαν ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Ἰνδιῶν γνωστά. Πολλοὶ δὲ συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ Κινέζοι κατὰ τὴν πρῶτην ἡδὴ ἑκατονταετηρίδα π. Χ. ἐχρῶντο πυρίτιδι ἐν τοῖς τηλεβόλοις αὐτῶν, μολοντι καὶ πρὸς τοῦτο ἀπάθει τὸ γεγονός, καθ' ὃ ἐν ἔτει 1621 ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας μεγάλως ἐξεπλήρω ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ τριῶν ὑπὸ τῆς πόλεως Μακάο αὐτῷ δωρηθέντων τηλεβόλων.

Ὅπωςδὴποτε τῇ πυρίτιδι προσόμοιον ἦτο τὸ Ἑλληνικὸν πῦρ, περὶ τῆς θαυμασίας ἐνεργείας τοῦ ὁποίου πολλοὶ συγγραφεῖς μετέδωκαν ἡμῖν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτιον ἀξιοπύστους διηγήσεις. Ὅποια ἦσαν τὰ συστατικά αὐτοῦ ἀδυνα- τοῦμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν μετὰ βεβαιότητος ἐκ τῶν ἀσφαλῶν καὶ ἀντιθέτων περι- γραφῶν. Οὐχ ἦτιον παρεδέξαντο ὅτι τὸ ἑλληνικὸν πῦρ συνέκειτο ἐκ νιτροῦ, θεῖου, πίσσης καὶ ἠρήνης τὰ ὅποια συνετήκοντο μετ' εὐφλεκτῶν ὀλων (ἀσφάλτου νάφθας κτλ.)· τὸ Ἑλληνικὸν πῦρ κατὰ τὴν ἐκπροσωπότερην παρήγαγε πυκνὸν

καπνὸν τὸν ὅποιον ἠκολούθει ψύφος καὶ εὐθὺς φλόξ. Ἐφευρέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ πυρός λέγεται ὁ Καλλίνικος ἐξ Ἡλιούπολεως περὶ τὸ 668 π. Χ. Ἐπιτυχιστάτην ἰδίᾳ χηρῆσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πυρός ἐποίησεν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Δ'. Πωγωνάτος ἐν ἔτει 678 π. Χ. κατὰ τῶν Ἀράβων. Ἐμπροσλήσας δι' αὐτοῦ πολλὰ ἀραβικὰ πλοῖα, ἐπειδὴ ἡ ὄλη αὐτῆ εἶχε τὴν ἰδιότητα νὰ καίῃ καὶ ἐντὸς τοῦ ὕδατος δι' ὃ καὶ ὄγρον πῦρ ἐλέγετο. Ἐπὶ τέσσαρας ὄλους αἰῶνας διετηρήθη αὐστηρῶς μυστικὸς ὁ τρόπος τῆς συνθέσεως καὶ σκευασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ πυρός παρὰ τῶν Βυζαντινῶν, μέχρις ὅς ἀπεκαλύφθη εἰς τοὺς Σαρακηνούς, οἵτινες καὶ μεταχειρίσθησαν αὐτὸ ἐν ταῖς σταυροφορίαις κατὰ τῶν χριστιανῶν. Διὰ τῆς πρα- κτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς πυρίτιδος κατὰ τὴν 14 ἑκατονταετηρίδα τὸ ἑλληνικὸν πῦρ ὑπεχώρησεν ἀπέναντι τοῦ κατὰ πολὺ ὑπερέχοντος τούτου ἐφευρέματος.

Ἀπὸ τῶν μέσων τῆς 8ης ἑκα- τονταετηρίδος αὐξεται βιβλίον, ὅπερ ἔγραψεν τις Marcus Graecus καλού- μενος, ἐπιγραφόμενον „Liber ignium ἤτοι τὸ βιβλίον τοῦ πυρός“ ἡ κωρο- λεκτικῶς μετασφραζόμενον „Τὸ βιβλίον τῶν εὐφλεκτῶν μιγμάτων“ ὁ Marcus Graecus ἀναφέρει ἐν αὐτῷ μίγματι τι, ὅπερ περιέχει ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ συστα- τικά τῆς πυρίτιδος ἐκτός μικρᾶς δια- φαρᾶς ὡς πρὸς τὴν ἀναλογία τῶν βαρῶν. Ἡ εὐφλεκτος ὄλη τοῦ Graecus συνέκειτο κατὰ τὴν ὁδηγίαν του ἐξ ἐνός μέρους θεῖου, 2 μερῶν ἄνθρακος καὶ 6 μερῶν νιτροῦ. Ἡ παρὰ τὴν γερμανικὴν στρατῶν ἐν χηρῆσι τὴν σήμερον πυρίτις σύγκειται ἐξ ἐνός μέρους θεῖου, 1,6 ἄνθρακος καὶ 7,4 μερῶν νιτροῦ. Ἐκ τούτου βλέπει τις, ὅτι τὸ μίγμα τοῦ Graecus εἶχε μεγα- λην ὁμοιότητα πρὸς τὴν νεωτέραν πυρί- τιδα· ὁ Graecus συνιστᾷ πρὸς τοὺς ἄλλοις τὴν χηρῆσιν ἐξανθρώπων ἰτίας.

Αἱ πρῶται ἀσφαλεῖς εἰδήσεις περὶ τῆς πυρίτιδος χρονολογῶνται ἀπὸ τὰ τέλη τῆς 13 ἑκατονταετη- ρίδος. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατι- κανοῦ ὑπάρχει χειρόγραφον ἀραβὸς συγγραφέως ἐν ἔτει 1294, ἐνῶ γίνεται μνεῖα τοιαύτη περὶ τῆς παρὰ τοῖς Κινέζοις χηρῆσεως τῆς πυρίτιδος διὰ τὰ πυρόκροτα καὶ τὰ ἐκσφενδονιστικά αὐ- τῶν ὄλα, ὡστε μετὰ βεβαιότητος δύνα- ται τις νὰ παραδεχθῆ τὴν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν χηρῆσιν τηλεβόλων ἐν Κίνα.

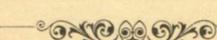
Ὁ Roger Baco (1214—1292), ἄγγλος μοναχὸς τῶν Δομινικανῶν, ἀναφέρει ἐν τοῖς ἀλχημικαῖς αὐτοῦ συγγράμμασι τὴν ἐκρηκτικὴν δυνάμιν τῆς πυρίτιδος καὶ ὠμίλει περὶ αὐτῆς ὡς περὶ λίαν γνωστοῦ ἀντικειμένου.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς 14 ἑκατον- ταετηρίδος (κατὰ τινος ἐν ἔτει 1308) ἐγένετο χηρῆσις τὸ πρῶτον ἐν Ἐδρώπῃ τῶν τηλεβόλων καὶ ἰδίως κατὰ τῆς πολιορκίας. Ἐν ἔτει 1338 ἐβρίσκαμεν ἐν τοῖς Ἀ/σμοῖς τῶν πολεμφοδίων τῶν Παρισίων καὶ πληρωμὰς διὰ πυρίτιδα. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐβρίσκαμεν οἱ Γάλλοι τὸν στρατὸν των ἐν μέρει διὰ τηλεβόλων πεδινῶν.

Ἐπὶ τὰ μέσα τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος εἰσῆχθησαν τὰ τηλεβόλα καὶ εἰς τοὺς στρατοὺς κρατῶν τινῶν τῆς Γερμανίας, περὶ δὲ τὰ τέλη αὐτῆς ὄπῃρξον ἡδὴ πολλαχοῦ πυριτιδοποιεῖα καὶ ἐργοστάσια τηλεβόλων. Ἀπὸ τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου ἤρξατο καὶ ἡ χηρῆσις τῆς πυρίτιδος πρὸς διάρρηξιν ἐν ταῖς μεταλλευ- τικαῖς ἐργασίαις. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κατεκερματίζον διὰ τῆς χηρῆσις εἰς μικρὰ τεμάχια τὰ συστατικά τῆς πυρίτιδος, ἀνεμίγρουν δὲ καὶ μετεχειρίζοντο αὐτὰ ἐν εἰδῇ ἀλεύρου. Ἀκολούθως ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσιν αὐτὴν χονδρὴν καὶ διὰ τῶν πυριτιδομύλων νὰ συνθλίβωσι τὰ συστατικά καὶ ἀναμιγρῶσιν αὐτά. Ὁ πρῶτος πυριτιδομύλος ἰδρύθη ὑπὸ Harscher ἐν Νορμπεργῆ τὸ 1435.

Η ΠΡΟΜΕΛΕΤΗ. Ἰπὸ R. Hausleithner.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Τὰ βάρη τῆς θαλάσσης. Τὸ μέγιστον θαλάσσιον βάθος εἶναι ἐν τῷ μεσημβρινῷ ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ μεταξὺ τῆς νήσου Tristan d' Acunha καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Rio de la Plata, ἔνθα ὁ πυθμὴν εὐρέθῃ εἰς βάθος 40,236 ποδῶν ἢ 8¹/₄ ἀγγλικῶν μιλίων· τὸ βάθος τοῦτο ὑπερβαίνει κατὰ 17,000 πόδας τὸ ὄρος Everest, τὸ ὑψηλότεον, ὡς γνωστὸν, ὄρος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν τῷ βορείῳ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ, μεσημβρινῶς τῆς Νέας Φιλανδίας, εὐρέθῃ βάθος 27,480 ποδῶν ἐνῷ μεσημβρινῶς τῶν νήσων Βορμούδα ὑπελογισθῆν βάθος 34,000 ποδῶν ἢ 6¹/₂ μιλίων· τὸ μέσον βάθος τοῦ Εἰρηγικοῦ Ὠκεανοῦ μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Καλιφορνίας εἶναι ἄνω τῶν 12,000 ποδῶν, μεταξὺ Χιλῆς καὶ τῶν Σανδβίχων νήσων 15,000 καὶ μεταξὺ Χιλῆς καὶ νέας Ζηλανδίας 9,000 ποδῶν· τὸ μέσον βάθος ἁπασῶν τῶν θαλασσῶν ποικίλει μεταξὺ 12 καὶ 15 χιλιάδων ποδῶν.

Πῶς ὁ Κάρλος Γκουινὸς ἐγένετο μουσικός. Οἱ γονεῖς τοῦ Γκουινὸ ἀδελφὸς εἶχον προορίσει αὐτὸν διὰ τὴν μουσικὴν. Ἐπειδὴ ὁ υἱὸς αὐτῶν εἰκόσκειτο μεγάλην κλίσην εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ Ὀδικὴν ἠρώτησαν τὸν διευθυντὴν τῆς σχολῆς, ἐν ᾗ ἔφρατα, περὶ τῆς γνώμης αὐτοῦ. Ὁ υἱὸς σὰς νὰ σπουδᾷσθ Μουσικὴν! Οὐδέποτε, ἀπήντησεν ὁ ἐνωμος κ. Poirson. Εὐδοκίμει ἀναμφιλέκτως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Λατινικὰ, πρέπει νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν φιλοσοφίαν· τὴν ἐπαύριον προσεκλήθη ὁ Κάρλος ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς σχολῆς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ὅστις καὶ τῷ εἶπε: Ἐ, ἀκούω ὅτι πολλάκις σὲ συνέλαβον σχεδιάζοντα μουσικὰ δοκίμια, τί σημαίνει τοῦτο; — Ὅτι θέλω νὰ σπουδᾷσω μουσικὴν καὶ νὰ γίνω μουσουργός, ἀπήντησεν ὁ ἐρωτηθεὶς. — Νὰ σπουδᾷσθ μουσικὴν νὰ γίνῃς μουσουργός, καὶ εἶναι αὐτὸ στάδιον κατάλληλον; Ἄς ᾄδῃς, ἔχεις εἰδῶ χαρτὶ καὶ μελάνιν· γράψε μου παρευθὺς μίαν νέαν μελωδίαν εἰς τὸ ἄσμα τοῦ Ἰωσήφ «Ἡμεῖν ἀκόμη νεαρὸς»· θέλω νὰ ἰδῶ τί δύνασαι νὰ παραγάγῃς, εἶπεν ὁ καθηγητῆς χαίρων ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ στρατηγίματος. Μόλις παρήλθεν ὀλίγη ὥρα καὶ ὁ κώδιον ἔμελλε νὰ σημάξῃ, ὅτε ὁ Γκουινὸς εἰσέληε παρὰ τῷ κ. Poirson μετὰ τοῦ ἔργου του. Πῶς τὸ ἐτελείωσας; ἠρώτησεν ὁ καθηγητῆς. Καλὰ ψάλλε μοι τὴν μελωδίαν. Ὁ Γκουινὸς ἐκάθησεν εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐπαίξει καὶ ἔψαλεν, ἐνῷ δάκρυα ἔρρουν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ κ. Poirson, ὅστις τέλος ἐγεγῆθεις καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν μαθητὴν του, ἀνεφώνησε μετὰ συγκινήσεως. «Ma foi! ἄφες νὰ λέγουν οἱ ἄλλοι ὅτι θέλουν καὶ γίνω μουσουργός.»

Μογγολικὸς μῦθος. Ἐπῆρχε ποτὲ εἰς λέων, ὅστις ἐπιθυμῶν νὰ ποικίλῃ τὴν τροφὴν του καταβρόχθιζε νέον καθ' ἑκάστην εἶδος ζώου. Ὅτε ἤλθεν ἡ σειρά τοῦ λαγωῦ ὁ λέων προσητέτισεν αὐτὸν μετὰ δυσθυμίας καὶ εἶπε, θλιβερὸν πρόγευμα δι' ἐμὲ σήμερον! τί νὰ πρωτοαρχίσω με σέ· οὔτε τὸ κοῖλον τοῦ ὀδόντος μου δύνασαι νὰ πληρώσῃς. Ὁ λαγὸς ἀπήντησε, ἔλα σὲ παρακαλῶ κάμει μου τὴν χάρην καὶ φάγε με, καὶ πρὸ ὀλίγου σήμερον θὰ ἐγενόμεν βροτὸ ἀγρίου ἄλλου θηρίου, ὡς σὺ· πῶς! εἶπε βροχάμενος ὁ λέων, ποῦ ζῆ ἄλλο θηρίον τὸ ὅποιον τολμᾷ νὰ ἐξισωθῆ πρός με; δεῖξέ μοι το. Ὁ λαγὸς τὸν ἀδήγησεν εἰς τὴν φερέαν καὶ παρεκάλεισεν αὐτὸν νὰ παρατηρήσῃ ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ λέων παρατηρήσας εἶδε πράγματι θηρίον τὸ ὅποιον ὀργίλον ἔβλεπεν, ἀνώρθων τὴν χαιτῆν. Μὲ σεσηρότας τοῦς ὀδόντας, ὅπως καὶ αὐτός· ἴδοτε ἐξηρέθιστε τὸν λέοντα ὅστις εἰσορμᾷ ἐντὸς ἵνα κατασπαράξῃ τὸν ὑποτιθέμενον ἀντίπαλόν του καὶ πνίγεται. Ὁ μῦθος δηλοῖ. Μὴ περιφρονῆς τὸν διὰ φρονήσεως πεπρωτικισμένον διὰ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν, ἐπειδὴ διὰ τῆς φρονήσεως πολλοὺς κινδύνους ὑπερπηδᾷ τις· προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ἀναπτύσῃ τὴν δύναμιν τοῦ πνευμάτος σου.

Στατιστικὴ τῶν ἱππῶν τοῦ πολέμου. Ὡς ἐκ τῆς ἀποδομένης ἐν τῇ νεωτέρᾳ πολεμικῇ ἐπιστήμῃ μεγάλης σπουδαιότητος εἰς τὸ ἱππικὸν καὶ ποροβολικόν, λίαν ἐνδιαφέρον ἀποβαίνει νὰ γνωρίζωμεν κατὰ τοὺς προσφάτους στατιστικὸς πίνακας τὸν ἀριθμὸν τῶν ἱππῶν τοῦ πολέμου, οὗς τὰ κυριώτερα κράτη διαθέτουσιν ἐν περιπτώσει πολέμου.

Ρωσία	21,570,000	Καναδάς	2,624,000
Ἀμερικὴ	9,500,000	Ἰσπανία	650,000
Ἀργεντ. Δημοκρ.	4,000,000	Βέλγιον	383,000
Ἀδστρία	3,500,000	Δανιμαρκία	316,000
Γερμανία	3,350,000	Ἀδστραλία	300,000
Γαλλία	2,800,000	Ὀλλανδία	125,000
Μεγ. Βρετανία	2,780,000	Πορτογαλλία	88,000

Δεισιδαιμονία περὶ τοῦ δακτύλιου. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἰουδαίοις ὁ δακτύλιος ἦτο σύμβολον τῆς ἐξουσίας. Ὁ Φαραὼ ἔδωκε τῷ Ἰωσήφ τὸν ἴδιον αὐτοῦ δακτύλιον, ὅτε διωρίσθη ὄψτος ἄρχων τῆς Αἰγύπτου. Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀχασβεὶς ἔδωκε τὸν δακτύλιόν του εἰς τὸν Ἀρμυάν μετὰ ἐπιστήμων διαταγῶν, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸν Μαρδοχαῖον· εἰς τοὺς δακτύλιους τῶν ἱερέων ἀπέδιδον μάλιστα καὶ θαυματουργοὺς ιδιότητες. Ὁ γαμήλιος δακτύλιος τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς παρθένου Μαρίας, ὡς σπάνιον κόσμημα καὶ σήμερον δεκνόμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς Περουβίας, ἐθαυματούργησε τοσάκις ὥστε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 17ης ἐκατονταετηρίδος ἐξεδόθη βιβλίον περὶ αὐτοῦ· τὴν δύναμιν τοῦ καθιστάναι ἀόρατον τι ἐκέντητο ὁ δακτύλιος τοῦ Γύγγη, βασιλέως τῆς Λυδίας, καὶ ὁ ἐν τῷ ποιήματι „Morte d' Arthur“ ἀναφερόμενος. Δακτύλιός τις τοῦ Ἰνέ, βασιλέως τῆς Λομβαρδίας, τῷ εἰκόσκειτο ἀλάνθηστας τὴν ὀρθὴν ὁδόν. Ἐν Σουηδία τὰ κοράσια λαμβάνουσι τρία κνῆθια καὶ θέτουσιν ὑπὸ μὲν τὸ ἐν δακτύλιον, ὑπὸ τὸ ἄλλο νόμισμα καὶ ὑπὸ τὸ τρίτον μελανὴν ταινίαν. Ἐὰν πρῶτον ἀποκαλυφθῆ ὁ δακτύλιος, τότε ὑπανδρεύεται ἡ νέα ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, ἂν ἀποκαλύπτῃται πρῶτον τὸ νόμισμα θὰ λάβῃ πλοῦσιον οὐζύγιον, ἐνῷ ἡ ταινία σημαίνει διαρκὴ παρθένια. Αἱ ῥωσίδες κόραϊ κρύπτουσι τοὺς δακτύλιους των ἐντὸς σωρῶν οἴτου ἐσκορπισμένον ἐπὶ τοῦ διαπέδου καὶ εἰσάγουσιν ἄλεκτορα, ὅστις καὶ ἀρχίζει νὰ ἀνακινῆ τὸν οἶτον. Ἡ νέα, τῆς ὁσίας ὁ δακτύλιος θὰ ἀποκαλυφθῆ πρῶτος θὰ ὑπανδρευθῆ πρὸ τῶν ἄλλων. Ἄλλοτε ἐπίστευον ὅτι ἀσθένεια ἐθεραπεύοντο διὰ τῆς προστήψεως χρυσοῦ δακτύλιου. Ἐν Γαλλία ἔθετον ὑπὸ τοὺς πόδας χρυσοῦν δακτύλιον διαρκούσης τῆς τελετῆς τῆς στέψεως. Καὶ ἐπὶ Μάρκου Ἀδρηγίου ἦσαν περιζήτητοι οἱ ἱμακτικοὶ δακτύλοι. Ὁ Τραλλιανός, ἰατρὸς ζῶν τὴν 4 ἐκατονταετηρίδα, συνίστη ἐνίοτε εἰς τινὰς ἀσθενείας δακτύλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦν ἐγκεκαρμημένος ὁ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους πνιγμὸς τοῦ λέοντος τῆς Νεμείας.

Οἱ βοτανικοὶ κῆποι τῆς οἰκουμένης. Ἀριθμῶνται ἐν τῇ οἰκουμένῃ 197 βοτανικοὶ κῆποι, ἐξ ὧν ἡ μὲν Γαλλία μετὰ τῶν ἀποικίων αὐτῆς ἔχει 25, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἰρλανδία 12, αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι 27, ἡ Γερμανία 34, ἡ Ἰταλία 23, ἡ Ρωσσία καὶ Σιβηρία 17, ἡ Ἀδστρουγγαρία 13, ἡ χώρα τῆς Σκανδιναβίας 7, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία μετὰ τῶν ἀποικίων τῆς, ἡ Ἰσπανία μετὰ τῶν ἀποικίων τῆς καὶ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνὰ 5, ἡ Πορτογαλλία καὶ ἡ Ἑλβετία ἀνὰ 3, ἡ Δανιμαρκία καὶ ἡ Ρουμανία ἀνὰ 2, ἡ Βραζιλία, ἡ Χιλὴ, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἑλλάς, ἡ Γουατεμάλα, ἡ Ἰσπανία, τὸ Περὺ καὶ ἡ Σερβία ἀνὰ 1

Ὁ Ἰασμος. Δούξ τις τῆς Τσοκάνης ἐκέντητο Ἰασμον, καὶ ἐπιθυμῶν αὐτὸς μόνος νὰ ἦνε κάτοχος τοῦ εὐδύους τούτου φυτοῦ ἀπηγόρευσεν αὐστηρῶς εἰς τὸν κηπουρὸν του νὰ δώσῃ εἰς οἰονόγητινα κιάδων ἢ ἄνθος ἐξ αὐτοῦ. Ὁ κηπουρὸς θὰ ἐτήρησι ἀκριβῶς τὴν παραγγελίαν τοῦ κυρίου του ἂν μὴ ἐγένετο θῆμα τοῦ ἔρωτος. Τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τῆς ἐρωμένης του προσέθηκε καὶ κλώνον Ἰασμου εἰς τὴν δι' αὐτὴν προστομασθεῖσαν ἀνθοδέσμην. Ἡ νέα ἐπιθυμοῦσα νὰ διατηρήσῃ ὅσον ἐνεσσι πλείεστον τὴν ὀροσερότητα τοῦ σπανίου τούτου ἄνθους, ἐνέπηξεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸν κλώνον, ὅστις καθ' ὅλον τὸν χρόνον διετήρησε τὴν ἰκμάδα αὐτοῦ, τὸ δὲ προσεχὲς ἔαρ ἔφερε καὶ πολλὰ ἄνθη καὶ οὕτω ὁ Ἰασμος ἤβρισε θαυμασίως. Ἡ νέα ἦτο πτωχὴ, ὁ δὲ ἐραστής αὐτῆς οὐχὶ πλοῦσιος. Ἡ μήτηρ τῆς, φρόνιμος γυνὴ, δὲν συγκρατένεο νὰ τοὺς ὑπανδρέσῃ, ἀλλ' ὁ ἔρωσις ἐθαυματούργησε καὶ ἡ νέα ἐξεμεταλλεύθη ἐπιτηδείως τὴν περιστασιον. Ἡ εὐφυὴς μνηστὴ ἐπώλησε τὰ ἄνθη τοῦ Ἰασμου τῆς τόσον ἀκριβὰ ὥστε ἐπλούτησε τὸν ἐραστήν τῆς. Τὰ κοράσια τῆς Τσοκάνης πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου φέρουσι πάντοτε κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων των δέσμην ἐξ Ἰασμων καὶ ἔχρουσι καὶ παρομίαν, καθ' ἣν κόρη ἦτις ἐπαξίως φέρει τὴν δέσμην ταύτην, εἶναι ὀρεκτὰ πλοῦσια διὰ νὰ καταστήσῃ εὐτυχὴ τὸν ἄνδρα τῆς.

Τὸ ὀμειλῶν Ὁρολόγιον. Ὁ Ὁδισσον, ὁ ἦρωσις τῶν ἡμερῶν μας, ἐφεύρεν ὀρολόγιον τὸ ὅποιον ἀντὶ νὰ σημαίνῃ τὰς ὥρας τὰς ὀμειλί· τὴν μεσημβρίαν ἀκούεται φωνὴ λέγουσα «Εἰς τὸ γεῦμα»· εἶτα, «μία», «δύο» καὶ ἐφεξῆς. Ἐτέρα εὐφυὴς ἐπινοήσις, εὐρισκομένη ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς, εἶναι γυναικίστιον πρόσωπον, ὀδόντος τὰ χεῖλη πλησιαζούσης τῆς ὥρας τοῦ ὄπνου κινούνται καὶ ἀκούονται αἱ λέξεις «καλὴν ἑσπέραν Κυρίαί καὶ Κύριοι, ἡ ὥρα τοῦ ὄπνου ἐφθασεν.»

ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ.

Παράδοξοι ταφαί.

Οἱ ἀρχαίοι Αἰγύπτουι ἐταρίχευον, ὡς γνωστόν, τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ ταφὴ αὐτῶν δὲν ἐπετρέπετο, πρὶν ἢ κριθῶσιν ἄξιοι αὐτῆς ὑπὸ εἰδικοῦ κριτοῦ περὶ τῆς ἀμεροληψίας τοῦ ὁποίου δὲν δύναται τις νὰ ἦναι ἀπολύτως βέβαιος. Ἐν ταῖς κηδείαις μάλιστα τῶν βασιλέων αὐτῶν, ἐάν, ἐκφωνούντων τῶν ἱερέων τὸν ἐπιτάφιον τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως καὶ ἐγκωμιαζόντων τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ὁ λαὸς ἀντὶ νὰ ἐπυφρημῇ, μετ' ἀγανακτικῆς καὶ κραυγῶν ἐξεδήλου τὴν δυσμένειαν αὐτοῦ καὶ ἀποδοκιμασίαν, ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως ἐστερεῖτο τῆς κηδείας καὶ πασῶν τῶν ἐπικηδείων καὶ θείων τιμῶν τῶν ἀποδοδόμενων εἰς τοὺς βασιλεῖς. Καὶ τῶν ἰδιωτῶν δὲ ἠξιοῦντο τῆς ταφῆς μόνον οἱ ἐνάρετοι, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπηλλάσσοντο ὅπως ἠδύναντο, καὶ τούτου ἕνεκα εὐρέθησαν πολλοὶ ὑπὸ τῶν περιηγητῶν περιεργόταται αἰγυπτιακαὶ μομμίαί καίτοι τὰ πρόσωπα εἰς ἀνήγκουσι μικροῦ εἰσὶν ἄξια λόγου, τοῦθ' ὅπερ σπουδαίως αὐτοὺς κατ' ἀρχὰς ἀπεπλάγησε.

Παρὰ τοῖς Ἑβραίοις οἱ νεκροὶ τῶν κατωτέρων τάξεων ἢ φυλῶν ἐθάπτοντο ἀπλῶς, ἐταριχεύοντο δὲ οἱ τῶν ἐπιστήμων προσώπων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ εἶτα κατετίθεντο ἐντὸς τάφων, οἵτινες ἦσαν μικραὶ ὑπόγειοι στοαὶ ἐντὸς τῶν βράχων κατωρυγμένα.

Ἐν Βραζιλίᾳ οἱ Ἰνδοὶ τῶν φυλῶν Καρισκός, Καβουκός καὶ Ταπιναμπάρ, οἱ τὸ νότιον τῆς ἐπαρχίας τοῦ Περναμπούκου οἰκοῦντες, ἐγίνωσκον ἐπίσης καὶ ἐν χρήσει εἶχον μέθοδον τινα οὐχὶ ταριχεύσεως, ἀλλὰ μομμιοποιήσεως ἀπλουστάτην καὶ εὐφρεστάτην. Οἱ νεκροὶ αὐτῶν ἐξετίθεντο εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ καπνοῦ καὶ ἔμενον οὕτω, ἕως οὗ τέλειον ἀποξηρανθῶσι. Πρὸ δεκαετίας γάλλος περιηγητῆς κατώρθωσε νὰ εἶρῃ κεφαλὴν κόρης τοῦ διαμερισματος τούτου κατὰ τὸν παράδοξον τοῦτον τρόπον μομμιοποιηθείσης, ἦτις πυκνὴν ἔφερε καὶ μελαιανὴ κόμην ὑπὸ πτερῶν κεκοσμημένην ποικιλοχρόων, ἅτινα ἐξελάμβανέ τις ὡς ἀμέσως ἐπὶ τοῦ κρανίου ἐμπεπηγμένα· τὴν κεφαλὴν ταύτην ὁ περιηγητῆς ἐδωρήσατο εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐν Παρισίοις ἀνθρωπολογικοῦ Μουσείου κύριον Ζεφροῦ Σαιντιλέρ.

Δὲν εἶνε, ἄλλως τε, σπάνια αἱ ἀμερικανικαὶ μομμίαι. Οἱ Ἐρυθρόδερμοι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔχρουσι ταφὰς πολλῆς προσοχῆς ἄξιας. Τοιαῦται, ἐπὶ παραδείγματι, εἰσὶν αἱ τῶν Ἰνδῶν, τῶν Ἀνδεων τῆς Περουβίας, οὗς ἐπεσκέψατο ὁ κύριος Βίσερ τῷ 1877. Ἐπιφορτισθεὶς ἀρχαιολογικὴν τινα ἐκδρομὴν διὰ μέσου τῆς ἀρχαίας αυτοκρατορίας τῶν Ἰνκῶν, ὁ κ. Βίσερ ὤδευεν ἐπὶ παναρχαίας λεωφόρου, ἣν παρίστησιν ἡμῖν ὡς ἐντελῶς ἐναχθὸν διασωζομένην μεταξὺ τοῦ Ταπεράνο καὶ τοῦ Κόλτα. „Ἐκατέρωθεν ἡμῶν, λέγει, κολοσσιαιοὶ ὑψοῦντο βράχων ὄγκοι, ποῦ μὲν μέλανες, ποῦ δὲ φαιοὶ καὶ ἐναχθὸν κτρινωποὶ· διὰ μέσου τῶν ἐν ταῖς πλευραῖς τῶν ὀρέων σχισμῶδων εἶδομεν σπήλαια χρησιμεύοντα ἄλλοτε ὡς τόποι ἀποθέσεως τῶν νεκρῶν. Ἄν ἡ εὐμετακίνητος τῶν ἀκτῶν ἄμμος ἐξαλείφει τὰ ἔγγη τῶν ἰνδικῶν νεκροπόλων καὶ ἐξασφαλίζει οὕτως αὐτὰς ἀπὸ πάσης παραβίασεως, τὰ σπήλαια ταῦτα ὑπερκείμενα εἰς ὕψος ἑκατὸν καὶ διακοσίων πολλαῖς μέτρων ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῶν κοιλάδων καὶ ἀπὸ τοῦ χεῖλους τῶν ὑψηλῶν ὀροπεδίων ὑπερασπίζονται ἐπ' ἴσης κατὰ πάσης προσβολῆς. Πῶς κατωρθώθη νὰ μετενεχθῶσιν ἐκεῖ οἱ νεκροί; Πῶς ἠδυνήθη ὁ Ἰνδὸς νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ σχεδὸν καθέτου ἐκεῖνου λιθίνου τεύχους; Μία δυνατὴ ὑπάρχει τούτου ἐξήγησις. Οἱ τὴν κηδείαν ἐπιφορτισμένοι καθήρχοντο ἐπὶ κελκμημένη ἐκ οριστολίθου κοίτης φροντίζοντες νὰ συντριβῶσιν ὄπισθεν αὐτῶν τὴν δι' ἣς εἶχον παρελθεῖ στενὴν ἀτραπὸν· κατέθετον τὸν νεκρὸν ἐν φυσικῷ σπηλαίῳ ἢ ἐν ὑπογείῳ, ὅπερ κατώρυσσον· ἐξακολουθοῦντες τότε τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην κατάβασιν καὶ συντριβόντες πάντοτε ὄπισθεν αὐτῶν τὸν βράχον, ὅστις εἶχεν ὀδηγήσει αὐτοὺς ἐφθασον εἰς τὴν κοιλάδα, ὁ δὲ νεκρὸς ἔμενον ὄπισθεν αὐτῶν ἐν τῇ

ἀπροσίτῳ αὐτοῦ κατοικίᾳ.“ Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶνε ἀρκούντως λογικὴ, ἀλλ' ἦν ἀδύνατον νὰ διαπιστωθῇ, οὐδ' ἐπεχειρήσε μάλιστα τοῦτο ὁ περιηγητῆς οὗτος. Ἡθέλησε μόνον νὰ ἐρευνήσῃ ἐν τῶν περιέργων τούτων κοιμητηρίων παρὰ τὰς φοβερὰς τοῦ ἐπιχειρήματος δυσχερείας. Ἐπέξευσε καὶ ἐνεπιστεῦθη τὰ ἐφ' ὧν ἐπέβαινον ζῶα εἰς ἕνα τῶν Ἰνδῶν καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀφίκετο δι' ἐλιγμῶν εἰς τὸ ὑψηλότεον τοῦ ὄρους σημειον, κάτω τοῦ ὁποίου ἔχαινε ἐν τῶν σπηλαίων ἅτινα ἐπεθῆμαι νὰ ἐπισκεφθῆ, καὶ παρεσκευασθῆ διὰ τὴν κατάβασιν, ἣν ἐξετέλεσεν ὡς ἐξῆς. Καθήμενος ἐπὶ ἐυλίνοιο διαπήγματος στερεῶς προσδεδεμένου διὰ δερματίνων σχοινίων, ὧν οἱ Ἰνδοὶ ἐκράτουν ἰσχυρῶς τὰς δύο ἄλλας ἄκρας, κατήλθεν εἰς βάθος ὑπερβαῖνον τὰ ἑκατὸν μέτρα, εὖρε δὲ ἐκεῖ κρανία καὶ μομμίας, ὧν τινὰ ἀνεβίβασεν μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τὴν ἄνοδον πρὸς ἀπερίγραπτον τῶν ἰθαγενῶν τρόμον, οἵτινες μέγα καὶ δεινὸν ἐθεώρουν ἱεροσυλίαν ἔργλημα συμφορὰς συνετάχον τὸ νὰ ταράττωσι τοὺς νεκροὺς.

Οἱ Γαλάται ἔκαλον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ Φράγγοι, ὅπερ ἐπὶ μακρῶν ἀγνοοῦμενον ἐγνωσθῆ κατὰ τὴν γενομένην τῷ 1653 ἀνακάλυψιν τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως Γιλπερίου. Τῷ 1834, 1846, 1848 καὶ βραδύτερον ἐν διαφόροις ἐποχαῖς ἀνεκαλύφθησαν πρὸς τοῦτοις ἐν τε Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ξύλινα φέρετρα ἀπὸ τοῦ 9 καὶ 10 τοῦλάχιστον χρονολογούμενα αἰῶνος περιεργότατου ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον σχήματος ἐκ κορμῶν ὄρους ἢ ἀπίας κεκοιλωμένον ἔσωθεν διὰ τὴν ἐντὸς αὐτῶν κατάθεσιν τοῦ νεκροῦ. Τῇ αὐτῇ χρῶνται συνηθεῖα καὶ οἱ ἰθαγενεῖς τοῦ ἀρχιπελάγους τῆς Βασιλείσης Καρόττας ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ, οἱ γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Χαιδάδ. Παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τοῦτοις, ὅταν πρόκειται νὰ ἐναφιασθῆ νεκρὸς καταρρίπτεται δένδρον, κοιλιάνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κατατίθεται ἐντὸς αὐτοῦ ὁ νεκρὸς, τὸ δὲ τοιοῦτον φέρετρον τοποθετεῖται ἀκριβῶς ἐνώπιον τῆς θύρας τοῦ ἀποθανόντος, διὰ τὰ σώματα τῶν ἐπιστήμων ἰθαγενῶν ἢ φυλάρχων ἐκλέγονται τὰ ὠραιότατα καὶ ὑψηλότεα δένδρα ὁ κορμὸς τῶν ὁποίων κοσμεῖται διὰ γλυφῶν, ἀποθέτουσι δὲ εἶτα τὸ φέρετρον ἐπ' αὐτῆς τῆς θύρας τοῦ μακαρίτου οὕτως ὥστε μέρος αὐτοῦ νὰ κείται πρὸς τὰ ἔσω αὐτῆς. Σημειώσεως ἄξιον εἶνε ὅτι παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις οὐ μόνον δὲν θάπτονται οἱ νεκροὶ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὕψος μέχρως εἴκοσιν ἐνίοτε μέτρων ἐπιστηρίζονται τὰ φέρετρα περικλείοντα πολλάκις ὀλοκλήρους οἰκογενείας. Ἀλλὰ τὴν ὑπὸ ὑγιεινὴν ἐποψιν καίστην ταύτην συνηθεῖαν, λέγεται ὅτι ἤρξαντο ἀπὸ τινος ἐγκαταλείποντες οἱ ἰθαγενεῖς τῶν χωρῶν τούτων πειθόμενοι εἰς τὰς συμβουλάς τῶν ἱεραποστόλων.

ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΗΜΩΝ ΤΟΝ ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ ΔΟΣ ΗΜΙΝ ΣΗΜΕΡΟΝ.

(Μετὰ εἰκόνας.)

Εὐλαβοῦς πρὸ τοῦ δεῖπνου καθήκοντος τὴν κατανοικίην ἐκπλήρωσιν παριστᾷ ἡ ἡμέτέρα ἐν σελ. 329 εἰκῶν. Πρὶν ἢ παρατεθῆ ὁ ἐν τῷ παρακειμένῳ ἀγγεῖῳ ἀχνίζων ζωμός, ὁ τὴν λιτὴν τῶν εἰκονιζομένων γυναικῶν ἀποτελῶν τροφὴν, ἡ γηραιὰ μάμμη ἀκροᾶται μετ' εὐλαβείας τὴν προσευχὴν, ἣν ἡ σεμνὴ κόρη ἀπαγγέλλει παρὰ τὴν ἀπλὴν καὶ ἀπείριστον τράπεζαν. Συνήθεια ἱερά, ἦτις ἀπαραίτητος ἐκόσμηι τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ θεοσεβῆ ἤθη, συνηθεῖα μόνον ὑπὸ τῶν εἰς τὰ πάτρια ἐμμενοντων σήμερον αὐστηρῶς φυλαττομένη, ἣν ὁ κατακλύσας ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι κυρίως τὸν κοινωνικὸν καὶ οἰκογενειακὸν ἡμῶν βίον ἐνεπέρωσε ψευδοπολιτισμὸς καὶ αἱ ποικίλαι ἄλλαι ἐθιμοτυπία κινδυνεύουσι δυστυχῶς μετὰ τοσοῦτων ἄλλων παντελῶς ν' ἀποκλείωσι τῶν ἡμετέρων οἴκων.

ΕΔΩΔΙΜΟΙ ΠΤΗΝΩΝ ΦΩΛΕΑΙ.

(Μετὰ εἰκόνας.)

Υπάρχει ἐπὶ τῶν νήσων τῆς Σούδας, ἐπὶ τῆς νήσου Ἰάβας, τῆς Νέας Γουίνεας καὶ πολλῶν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἀποσπασθεισῶν χωρῶν εἶδος χελιδόνος ἣτις φέρει τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα *Hirundo esculenta*. Τὸ μικρὸν καὶ φαιὸν τοῦτο πτηνὸν οὔτε διὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, οὔτε δι' ἄλλας ἐκτάκτους αὐτοῦ ιδιότητας θὰ καταλαμβάνεν ἰδιαιτέραν ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ θέσιν, διακρίνουσαν αὐτὸ ἀπὸ τῶν λοιπῶν εἰδῶν τῶν χελιδόνων, ἂν μὴ ἡ γευστικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἰδιοτροπία ἰδιαιτέραν ἀπέδιδεν αὐτῷ σημασίαν. Αἱ φωλεαὶ τοῦ πτηνοῦ τούτου εἰσὶν ἡμιδιαφανεῖς καὶ ἀβαθεῖς ἀποτελοῦσαι εἶδος σκαφιδίου μετὰ πτίλων συγκεκολλημένον. Ἐκ τῶν νεωτερινῶν φυσιοδιφῶν περὶ τῆς διαφανοῦς τῶν φωλεῶν τούτων ὕλης προκειμένου, οἱ μὲν φρονοῦσιν ὅτι συνίσταται ἀπὸ μεμασημένα φύκη, ἄλλοι δὲ παραδέχονται ὅτι συνίσταται ἐκ βλέννης σχηματισμένης ἐντὸς τῶν ἀδένων τῆς κεφαλῆς τοῦ πτηνοῦ. Ἐκ τῆς χημικῆς ἀναλύσεως ἀπεδείχθη ὅτι αἱ φωλεαὶ αὗται περιέχουσιν 90 ἑκατοστὰ ζωϊκῶν οὐσιῶν καὶ 10 ἑκατοστὰ ἀλάτων.

Ἡ ἀγρῆς καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἄνοστος αὕτη καὶ μυξώδης ὕλη ἀποτελεῖ πολυτελές εἶδος ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου πρὸ πάντων εἰς τὴν Κίναν, ἥμιστά δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐκ Βαταβίας μόνον ἐξάγονται κατ' ἔτος ἄνω τῶν 4 ἑκατομ. φωλεῶν διὰ τὴν Κίναν προωρισμένων, ἔνθα πᾶσα καλὴ τράπεζα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ στερηθῆται τοῦ ἐδῆσματος τούτου, μίᾳ ὀκά τοῦ ὁποίου ὑπολογίζεται στοιχίζουσα περὶ τὰ 500 φράγκα.

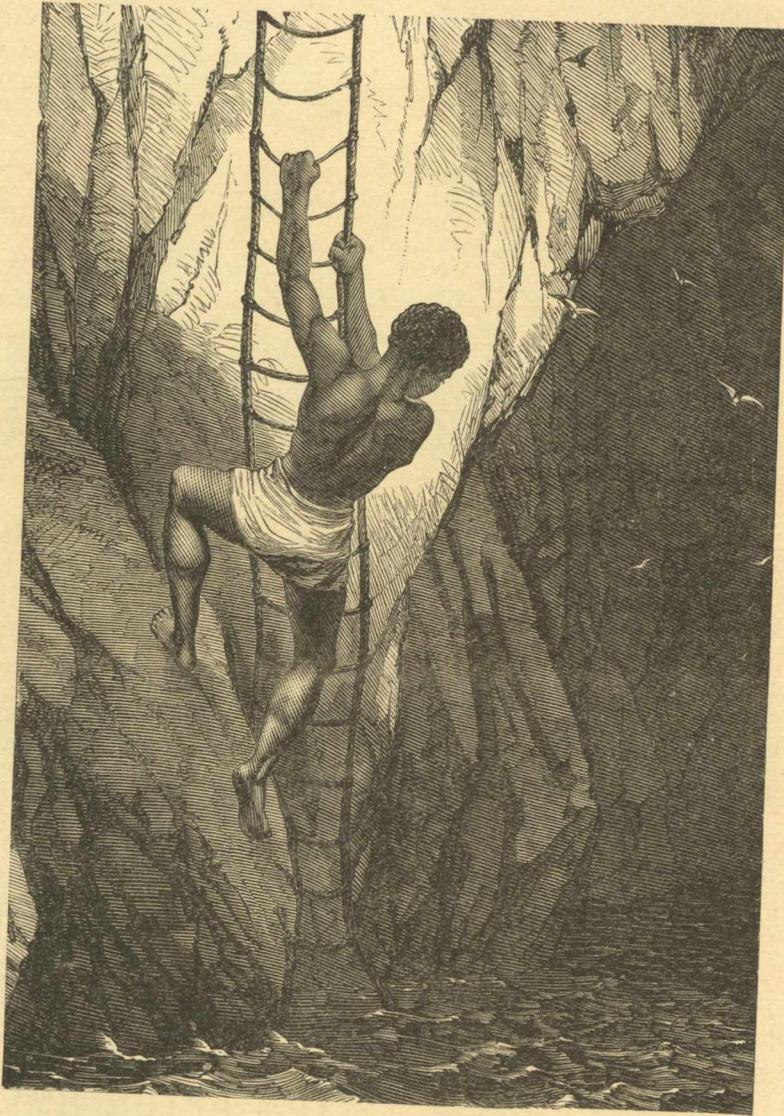
Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αἰτινες εὐμοιροῦσι τῶν βρωσίμων τούτων φωλεῶν ἐπιδίδονται μετὰ πάθους εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ πολυ-

τίμου τούτου προϊόντος, ἣτις εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος καὶ μόνον κατὰ τὴν ἐπὶ 14 ἡμέρας διαρκούσαν τῶν πτηνῶν ἐπάωσιν εἶνε δυνατή. Τὸ πτηνὸν ζητεῖ καταφύγιον εἰς ἐπικινδύνους καὶ ἀπροσίτους ἀπορρώγας καὶ ἐπαναλαμβάνει ἐκεῖ κατὰ τριμηγίαν τὴν κατασκευὴν τῆς πολυτίμου φωλεᾶς του. Οἱ αὐτόχθονες, ἀψηφόντες πάντα κίνδυνον, ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν ἀποκρήμων καὶ διὰ τὸ ὕψος αὐτῶν σκοτοδίνην ἐμποιοῦντων βράχων καὶ χαραδρῶν διὰ δερματίνης ἢ ἐκ σπάρτων κλίμακος.

Δύο εἶδη τῶν ἐδωδιμῶν τούτων φωλεῶν διακρίνονται. Ἀφθονώτεροι εἰσὶν αἱ εἰς τὸ εἶδος τῶν φαιῶν ἀνήκουσαι, σπανιώτεροι δὲ καὶ πολυτιμότεροι ἐπομένως αἱ λευκαί, εὐρισκόμεναι μόνον ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν σκοπέλων παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ ὠκεανοῦ. Καὶ αἱ μὲν τὰς λευκὰς φωλεὰς κατασκευάζουσαι χελιδόνες φέρουσι πεποικιλμένον ὀλίγον τὸ πτέρωμα καὶ εἶνε μεγαλύτεροι τῆς μικρᾶς φαιᾶς χελιδόνος, ἣτις οὐδέποτε ἀπαντάται εἰς τὰς ἀκτὰς ὅπως τὸναντίον αἱ λευκαὶ οὐδέποτε ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἡπείρῳ. Ἡ φωλεὰ τῶν μικροτέρων χελιδόνων εἶνε ἥττον πολυτίμος καὶ μετὰ πτίλων μεμιγμένη, ἢ δὲ τῶν ἀκτῶν φωλεὰ εἶνε λευκῆ, σχεδὸν διαφανῆς προσομοιάζουσα πρὸς τὴν ἰχθυόκολλαν.

Ἡ ἔναρξις τῆς συλλογῆς τῶν φωλεῶν πανηγυρίζεται ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων δι' ἑορτῆς μετὰ χοροῦ καὶ μουσικῆς καὶ οὐ μικρᾶς τῶν μεθυστικῶν ποτῶν χρήσεως.

Ἡ ἑορτὴ δὲ αὕτη ἔχει πρὸς τούτοις καὶ νεκρώσιμὸν τινα χαρακτήρα ὑπὲρ ἐκείνων οἷτινες ἐγένοντο θύματα τῆς θήρας ταύτης, ἢ ἐκείνων οἷτινες ἐνδέχεται νὰ μετᾶσχωσι τῆς τύχης τῶν πρώτων.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΔΩΔΙΜΩΝ ΦΩΛΕΩΝ.

